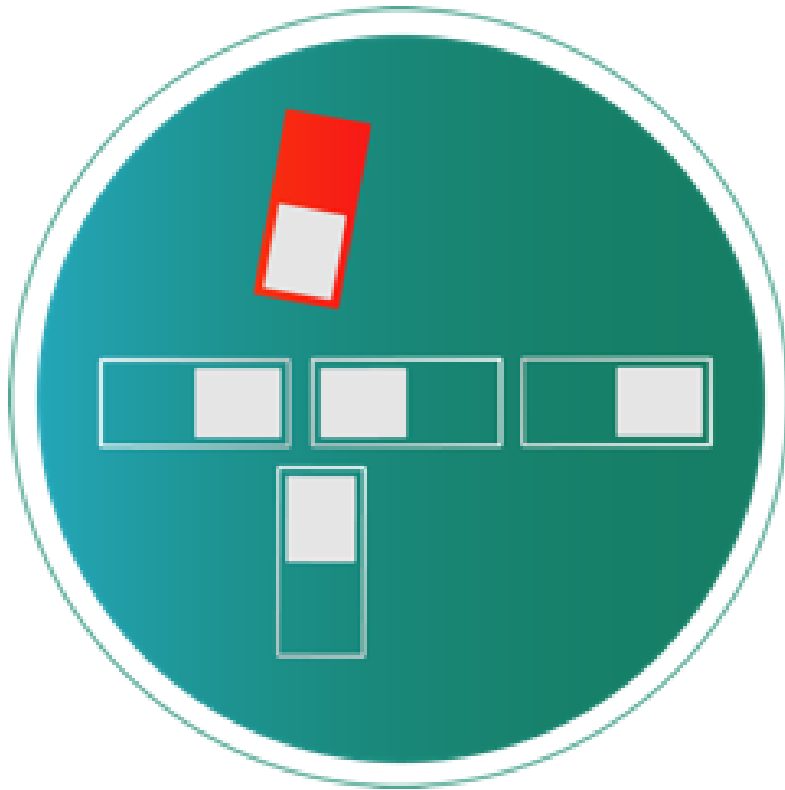


# DOMINO- hanke

HANKERAPORTTI:  
Ystävä- ja  
kummiperhetoiminta  
Suomeen yksin tulleille  
nuorille  
2020-2024



# SISÄLTÖ

**DOMINO-hanke 2020-2024** s.1

**1 Hankkeen lähtökohdat** s. 2

**2 Kotoutumista, puolin ja toisin** s. 3

**3 Osallistujat** s. 6

**4 Kummiperheteroiminta** s.9

**4.1.** Kummiperhekoulutus ja rinnalla kulku s. 11

**4.2.** Työntekijän rooli s. 14

**4.3.** Virkistys- ja vertaistuki-illat s. 15

**5 Kummiperheteroiminnan tulokset** s 16

**5.1.** Perheiden sanoin s. 17

**5.2.** Nuorten sanoin s. 18

**5.3.** Kummiperheteroiminnan tiivistelmä s. 22

**6 Nuorten ystävätoiminta** s.23

**6.1.** Zoom-kohtaamispaikka s. 24

**6.2.** Vuoroin Vieraissa toiminta s. 25

**6.3.** Kesätoiminta s. 31

**6.4.** Projektitoiminta s. 33

**6.5.** Monikulttuurinen kaveritoiminta s. 38

**7 Ystävätoiminnan tulokset** s. 44

**7.1.** Vuorovaikutuksen edistäminen s.45

**7.2.** Tutustumisen ja ystävystymisen helpottaminen s. 47

**7.3.** Kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen s.51

**7.4.** Osallisuuden lisääminen s. 59

**8 Hankkeessa opittua** s. 62

# DOMINO 2020-2024

## RAHOITTAJA

Sosiaali- ja terveystieteiden  
avustuskeskus (STEA)

## TOTEUTTAJA

Paremmiin Yhdessä ry  
[www.paremminyhdessa.org](http://www.paremminyhdessa.org)

## KOHDERYHMÄ

Suomeen yksin tulleet alaikäiset  
nuoret ja nuoret aikuiset

## TAVOITTEET

Tukea maahan muuttaneita nuoria  
laajentamaan ja monipuolistamaan  
sosiaalisia verkostojaan,  
lisätä nuorten kokemaa osallisuutta

## TOIMINTA

Kummiperhetoiminta  
Ystävätoiminta

# 1. HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Idea DOMINO-hankkeesta syntyi aurinkoisena kesäpäivänä 2019, kun Paremmiin Yhdessä ry:n toiminnassa mukana olleet yksin maahan tulleet nuoret jäivät työntekijän kanssa erään projektin jälkeen toimistolle keskustelemaan suomalaisiin tutustumisen hankaluudesta. Koska nuoret opiskelivat ryhmissä, joissa oli vain muita maahan muuttaneita ihmisiä, ei kontakteja suomalaisiin nuoriin ollut syntynyt. Suurin osa ollut edes käynyt suomalaisessa kodissa, vaikka osa oli asunut Suomessa jo yli 4 vuotta. Yhdellä nuorista oli suomalainen ystäväperhe, jonka kanssa hän oli lähdössä mökille. Kaikki muut nuoret totesivat lähes yhteen ääneen, että myös he haluaisivat suomalaisen ystäväperheen.

Hanketta suunniteltaessa oli selvää, että suomalaisten ja maahan muuttaneiden välillä tarvitaan räätälöityä fasilitointia, jotta tutustumista ja ystävystymistä voisi tapahtua. DOMINO-hanke luotiin vastaamaan tähän tarpeeseen.

Tavoitteena oli palvella ensisijaisesti yksin Suomeen muuttaneita ja heikossa asemassa olevia nuoria monipuolistamalla heidän sosiaalisia verkostojaan ystävä- ja kummiperhetoiminnan kautta. Hankkeen kohderyhmiä olivat 15–29-vuotiaat maahan muuttaneet nuoret (ensisijaisesti yksin maahan tulleet), suomalaiset nuoret ja vapaaehtoiset suomalaiset perheet.

DOMINO oli kehittämishanke, jossa pilotoitiin kummiperhetoimintaa yksin maahan tulleiden nuorten tukimuotona, luotiin uusia väyliä maahan muuttaneille nuorille tutustua suomalaisiin nuoriin ja edesautettiin ystävyysuhteiden syntymistä nuorten välille. Hanke tarjosi monimuotoista, tarpeeseen perustuvaa kohderyhmän kanssa suunniteltua toimintaa.

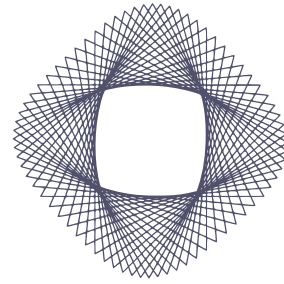
## 2. KOTOUTUMISTA, PUOLIN JA TOISIN

Kun puhutaan kotoutumisesta, yhä useammin puhutaan myös kaksisuuntaisesta kotoutumisesta. Vaikka termiä käytetään, sen tärkeyttä ei olla vielä laajamittaisesti ymmärretty ja sisäistetty. Kaksisuuntaisella kotoutumisella viitataan yhteiskunnalliseen vastaanottavaisuuteen, valtaväestön ja maahan muuttajien väliseen vuorovaikutukseen. Suomalaista kotoutumispolitiikkaa ohjaa Euroopan unionin määritelmä kaksisuuntaisesta kotoutumisesta dynaamisena mukautumisen prosessina, johon asukkaat puolin ja toisin osallistuvat. Tällaisen dynaamisen prosessin edistäminen ei tapahdu itsestään.

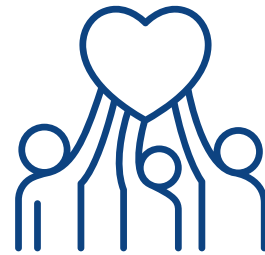
Uuteen maahan muuttaessa, ihmisillä on velvollisuus pyrkiä omaksumaan uuden maan yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja. Valtaväestöllä taas tulee olla valmius tutustua ja laajentaa tietämystään ja ymmärrystään, eli omalta osaltaan myös hankkia että jakaa tarvittavia tietoja ja taitoja. Jotta tällainen vuorovaikutus voi toteutua, tarvitsemme sekä eri tasoisia (naapurusto, paikkakunta, maakunta, kansallinen taso) että erilaisia tiloja ja tapoja luoda ja edistää tätä kantaväestön ja maahan muuttaneiden ihmisten välistä vuorovaikutusta.

Selvää on, että kaksisuuntaisen kotoutumisen toteutumiseen tarvitsemme tietoista pitkäjänteistä panostusta, rohkeutta ja vilpittömyyttä. DOMINO-hankkeessa keskityttiin kohtaamista edistävien tilojen luomiseen ja valmiuteen oppia, miten voimme parhaiten edistää kaksisuuntaista kotoutumista.

**Kasvattaa** ja monipuolistaa maahan muuttaneiden nuorten sosiaalisia verkostoja



**Edistää** maahan muuttaneiden nuorten perheyhteisöön kuulumisen kokemusta perheen läsnäolon ja tuen kautta



**Vähentää** maahan muuttaneiden nuorten yksinäisyyden kokemusta



**Edistää** maahan muuttaneiden ja suomalaisten nuorten välistä vuorovaikutusta, helpottaa tutustumista ja ystävyyssuhteiden luomista



**Lisätä** nuorten kokemaa osallisuutta



**Kasvattaa ja monipuolistaa maahan muuttaneiden nuorten sosiaalisia verkostoja.** Monilla maahan muuttaneilla ihmisillä on kohdemaassa valmiiksi saman taustaisia yhteisöjä. Tieto uudesta kotimaastaan kulkee epävirallisia kanavia pitkin, ymmärrystä ja apua usein luontaisesti haetaan samassa tilanteessa olevilta ystäviltä ja sukulaisilta. Hankkeessa tunnistettiin tarve edistää maahan muuttaneiden sosiaalisten verkostojen monipuolisuutta, vaalien samalla vertaistuen tärkeää roolia kotiutumisen. Tarkoituksena oli vakauttaa ala-ikäisinä tulleiden nuorten verkostoja ja tarjota jyrkemmän tunteen yhteiskuntaan kuulumisesta.

**Edistää maahan muuttaneiden nuorten perheyhteisöön kuulumisen kokemusta perheen läsnäolon ja tuen kautta.** Alaikäisinä kotimaastaan lähteneet ovat menettäneet mahdollisuuden normaaliin lapsuuteen, johon oikeutetusti tulisi kuulua vanhempien läsnäolo, suhteet sisaruksiin ja sukulaisiin, sekä naiseuden, miehuuden ja vanhemmuuden malli. Tavoite oli tarjota mahdollisuus saada suomalainen perhe, jossa viettää rentoa arkea ja saada kokea tavallista perhearkea muutoin epävakassa maailmantilanteessa.

**Vähentää maahan muuttaneiden nuorten yksinäisyyden kokemusta.** Tavoite on tuntunut haastavalta; miten eri kulttuureissa yksinäisyys koetaan ja määritellään? Viime kädessä turvauduimme nuorten omiin kokemuksiin ja heidän määritelmään yksinäisyyden tunteen vähenemisestä.

**Edistää maahan muuttaneiden ja suomalaisten nuorten välistä vuorovaikutusta, helpottaa tutustumista ja ystävyyssuhteiden luomista.** Tilojen luomista ja kehittämistä kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi.

**Lisätä nuoren kokemaa osallisuutta.** Osallisuuden kokemuksen edistäminen monipuolisilla tavoin. Hankkeen kohderyhmän nuorille oli tärkeää tutustua suomalaisten nuorten lisäksi myös muista syistä Suomeen muuttaneisiin nuoriin. Opimme monipuolisten ryhmien muodostamisen roolista ja merkityksestä osallisuuden tunteen lisäämisessä.

## 3. OSALLISTUJAT

### Työntekijät

DOMINO-hankkeessa työskenteli Kaisa Puhakka projektipäällikön tehtävissä ja Funlayo Vesajoki hanketyöntekijänä. Projekti alkoi vain kaksi viikkoa ennen ensimmäistä koronasulkua. Haastavasta tilanteesta selvitettiin kärsivällisyydellä ja kekseliäisyydellä ja loppuhankkeen ajan onneksi päästiin paljon kasvokkaista toimintaa järjestämään.

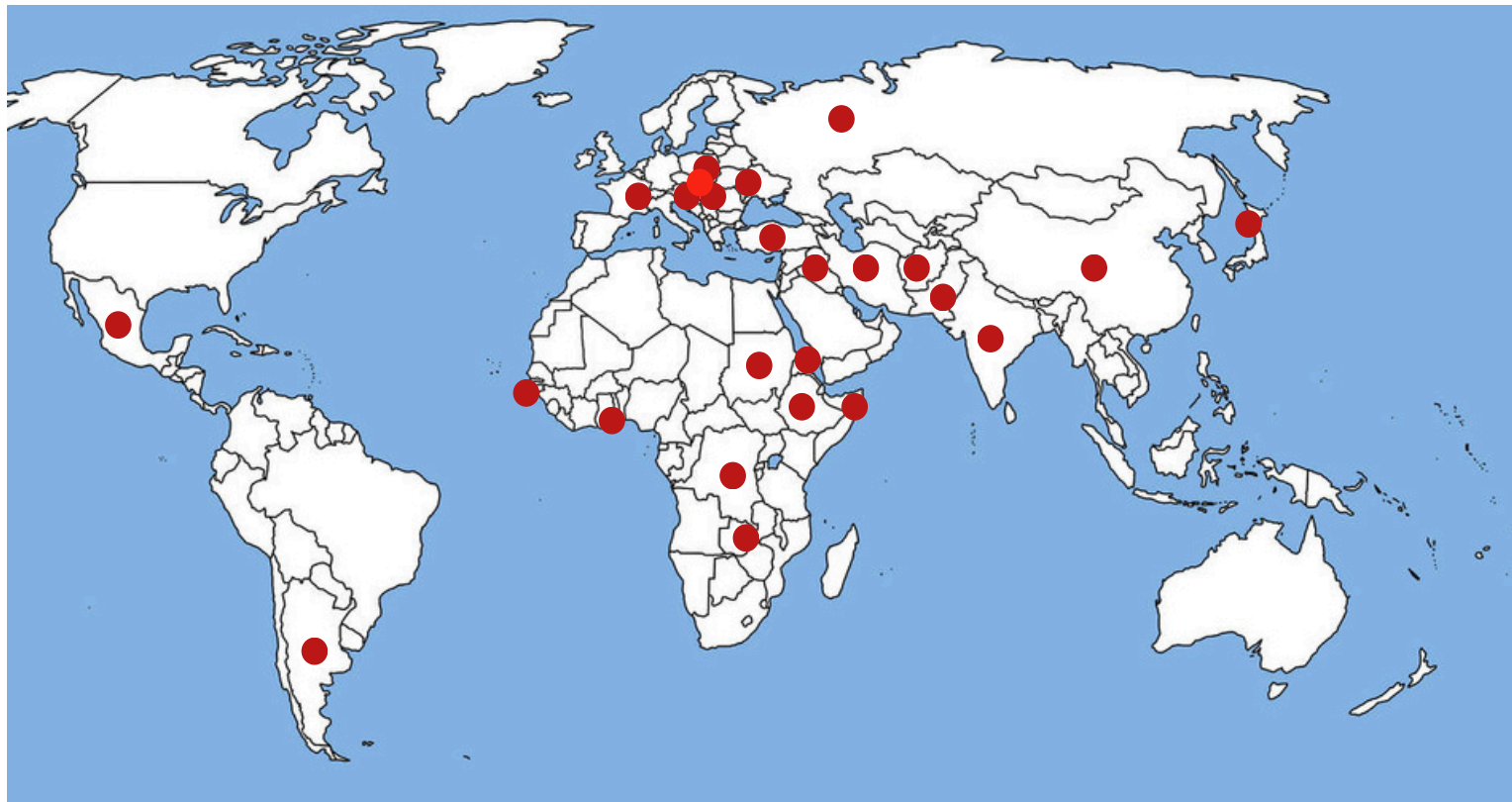


Funlayo ja Kaisa moikkaavat Agoran opiskelijapäivillä 2023



**Hankkeen toimintaan osallistuneet maahan muuttaneet nuoret** olivat monen taustaisia, ikähaarukaltaan 17-24 vuotiaita. Hieman yli puolet maahan muuttaneista nuorista olivat yksin maahan tulleita. Hieman alle puolet nuorista asui Suomessa perheen / perheenjäsenen kanssa tai oli muuttanut Suomeen töiden, opiskelun tai kumppanin vuoksi. Osallistujia oli kaiken kaikkiaan 165 maahan muuttanutta 15-29-vuotiasta nuorta.

Nuoria oli mm. seuraavista maista: Afganistan, Argentina, Gambia, Ghana, Etiopia, Eritrea, Intia, Irak, Iran, Itävalta, Japani, Kiina, Kongo, Meksiko, Pakistan, Puola, Ranska, Zambia, Slovakia, Somalia, Sudan, Tsekki, Turkki, Ukraina, Venäjä. Suurimmiksi osallistujaryhmiksi nousivat Afganistanista ja Ukrainasta tulleet nuoret.



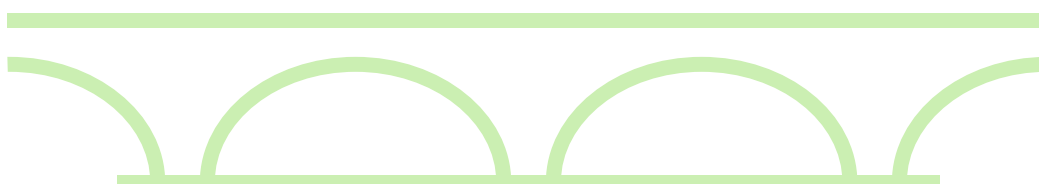
**Suomalaiset nuoret** olivat suurimmaksi osaksi korkeakouluopiskelijoita, erityisesti HUMAK:ista sekä Jyväskylän yliopistosta. Iso osa oli itsekään vastikään Jyväskylään muuttaneita ja uusien kontaktien tarpeessa.

93 suomalaista 15-29-vuotiasta nuorta paljon korkeakouluopiskelijoita (HUMAK, Jyväskylän yliopisto), joista suuri osa itsekään vastikään kaupunkiin muuttaneita ja uusien kontaktien tarpeessa.

Kohderyhmää laajennettiin toisena hankevuotena yksin maahan tulleiden nuorten omasta toiveesta; he halusivat tutustua suomalaisten nuorten lisäksi myös muihin kuin toisiin yksin maahan tulleisiin nuoriin (esim. töiden, opiskelun tai perheen vuoksi Suomeen muuttaneisiin)

•Yksin maahan tulleita nuoria tavoitettiin alussa yhteistyökumppaneiden kautta: hyvinvointialueen kotoutumista tukevat sosiaalipalvelut, Huoltsikka Oy / Familiar Oy avopalvelut, viimeisinä vuosina usein myös toiminnassa jo mukana olevien nuorten kautta

**Vapaaehtoisia perheitä** oli monenlaisia, pariskuntia, lapsiperheitä ja yksineläviä. Oli kiinnostavaa huomata, että toimintaan tuli monipuolisesti eri ikäisiä, eri elämänvaiheessa olevia, sekä naisia että miehiä. Oli ilahduttavaa tämän kautta ymmärtää, että tällainen toiminta kiinnostaa ihmisiä taustasta, iästä ja elämäntilanteesta riippumatta. Suomalaisia kiinnostaa olla maahan muuttajien kanssa tekemisissä ja moni on kiinnostunut ihan aidosta kanssakäymisestä ja ystävyysluomisesta. Tämän valmiuden päälle on hyvä rakentaa ja tarjota useammalle suomalaisille jatkossakin mahdollisuus olla sillanrakentajina eri taustaista tulevien ihmisten kanssa.



**Harjoittelijoiden** avulla pystyimme suunnittelemaan ja toteuttamaan nuorille toiminnan täyteisiä kesäleirikokemuksia, vahvistamaan ryhmäytymistä kokoontumisissa ja saamaan hankkeesta kirjallista sisältöä opinnäytetyömuodossa. Oli hienoa saada suomalaisia nuoria harjoittelijoita kohderyhmän nuorten toimintoihin ja seuraan.

**Ohjausryhmä** antoi arvokasta apua ja kannustusta erityisesti hankkeen ensimmäisten vuosien aikana, kun vielä etsittiin sopivia kanavia ja väyliä löytää suomalaisia osallistujia. Ohjausryhmä myös antoi arvokasta palautetta projektin vaikuttavuudesta nuorten elämiin viranomaisnäkökulmasta.

**Yhteistyökumppanit:** Hyvinvointialueen kotoutumista tukevat sosiaalipalvelut, Huoltsikka Oy / Familiar Oy avopalvelut, Jyväskylän seurakunta, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia, Homies Youthwork, JYY:n Leija-projekti, Jyväskylän kaupungin nuorten taidetyöpajat, Aurinkopaja.

# Suurkiitokset!



**Lämmin kiitos teille kaikille hankkeen toimintaan osallistuneille!**

## 4. KUMMIKERHETOIMINTA

Miten päädyimme käyttämään sanaa kummiperheteroiminta? Asia pohdittiin ja pyöriteltiin ja pitkään pidettiin potentiaalisena vaihtoehtona ystäväperheteroiminta. Asia selkeni puolivahingossa kerran selittäessäni termiä afganistanilaistautiselle nuorelle, että kummi on henkilö, joka on sinua varten silloin kun oma äiti tai isä ei voi olla läsnä. Kummi-perhe valikoitui viestittämään suomalaisille vapaaehtoisille, että kyseessä on astetta vaativampi, mutta yhtä palkitseva suhde kuin ystävyys.

Kummi-perheteroiminta on tarkoitettu alaikäisinä tulleille nuorille. Hankkeen alussa toiminnassa oli pääsääntöisesti 20-22 vuotiaita jo useamman vuoden Suomessa asuneita nuoria miehiä, mutta viimeisen vuoden aikana 90% aloittavista olivat toimintaan tullessa alle 18-vuotiaita nuoria. Heidän joukossa tyttöjen osuus on ollut tasaisesti kasvamaan päin.

Kummi-perheteroiminnassa on näkynyt erityisen selkeästi globalisoituvan maailman poliittiset ja yhteiskunnalliset mullistukset. Vuonna 2015 pakolaiskriisi toi Suomeen yli 30 000 turvapaikanhakijaa, erityisesti Lähi-Idästä. Ukrainan sodan myötä tilapäistä suojelua saaneiden määrä Suomessa on 45 000, joiden lisäksi on EU:n ulkopuolelta tulleita turvapaikanhakijoita. Kansallisen maahanmuuttopolitiikan ollessa murroksessa, on ollut erityisen tärkeää voida tarjota tukiverkostoa kummi-perheteroiminnan kautta erityisesti sellaisille yksilöille, joiden tilanne on monikerroksellisesti hauras.



Hankkeen toiminta on jalkautuvaa työtä. Tämä on tarkoittanut sitä, että toiminta tapahtuu siellä, missä osallistujat elävät ja luontaisesti liikkuvat. Toiminnassa on haluttu painottaa tavallisen arjen tärkeyttä. Vakautta tarvitseva nuori hyötyy niinkin tavallisesta asiasta kuin yhteisestä tiistain jämäpäivällisestä tai lauantai-illan saunasta. Perheille on ollut tärkeä ymmärtää, ettei tämän tyyppinen toiminta ole pääsääntöisesti tapahtumaorientoitua, vaan koostuu toiminnassa olevien kiinnostuksesta ja arjessa vietetyistä yhteisistä hetkistä.

Rinnalla kulkua ollaan pidetty hankkeessa tärkeämmässä asemassa kuin koulutuksia. Koulutuksissa ei voi sisäistää kaikkia asioita, tai valmistautua kaikkiin tilanteisiin. Koulutuksia tehokkaammaksi on osoittautunut yhteydenpito ja vapaaehtoisten kanssa käytävät keskustelut. Näissä tilanteissa nousee mahdollisuuksia nostaa nuorille tärkeitä asioita esiin, voi painottaa toiminnassa tärkeitä elementtejä, kannustaa perheitä, ideoida yhdessä ja kehittää toimintaa.



#### 4.1 Kummiperhekoulutus ja rinnalla kulku.

Koska toimintaan tulevat ovat yksilöitä, kummiperhetoimintaan tulevien vapaaehtoisten koulutukset on haluttu pitää yksinkertaisina ja tiiviinä, jotta vapaaehtoiset pääsisivät mahdollisimman nopeasti tutustumaan nuoreen ilman liiallista työntekijältä tulevia ylimääräisiä mielikuvia. Mottona on toiminut "Työ tekijäänsä opettaa".

Toiminnassa olevien rinnalla kulku on lisännyt työntekijän ymmärrystä yksilöllisen tuen tarpeen vaihtelevuudesta ja auttanut räätälöimään tietoa sopivaksi eri tilanteisiin ja tarpeisiin. Sopivan säännöllinen yhteydenpito on mahdollistanut tiedon oikea-aikaisen jakamisen. Keskustellessa usein on käynyt niin, että vapaaehtoinen on oivaltanut kummitoimintaan itselleen sopivan ratkaisun. Tämän tyyppiset oivallukset ovat erityisen ilahduttavia, sillä itse löydetty hyvä ajatus on pitkässä juoksussa kestävämpi ratkaisu, kuin ulkopuolelta tullut ehdotus.



Rinnalla kulku on toteutettu pääsääntöisesti kotivierailujen muodossa. Vierailu osallistujan kotiin on auttanut työntekijää hahmottamaan nuorta tai perhettä koskevat realiteetit; kuinka kaukana koulusta nuoren asunto sijaitsee, millä yhteyksillä hän pääsee vierailemaan perheen luona, minkälainen naapurusto vaikuttaa olevan, viihtyykö nuori kodissaan jne. Tärkeää on ymmärtää, ettei kotivierailu missään nimessä ole tarkistuskäynti; vaan arvokas mahdollisuus vahvistaa ystävyyden siteitä. Kotivierailut perheiden luokse on tarjonnut monipuolisia ja sydäntä lämmittäviä keskusteluja ja tarjonnut luontaisen mahdollisuuden tuoda mukanaan jotain pientä kiitokseksi tärkeästä työstä.

Nuorten kanssa vietetty aika on ollut tärkeää. Kiinnostavaa oli huomata miten hankkeen alussa työntekijän oletukset asioista, joissa luuli nuorten tarvitsevan tukea ei juurikaan nousseet puheeksi. Suomalaisten perheiden toimintatapojen, kulttuurin ja käytöksen sijaan juteltiin usein filosofisesti elämästä, politiikasta, haasteista ja haaveista, mutta välillä myös hoidettiin käytännön asioita. Luottamussuhteen rakentaminen onnistui mitä paremmin työntekijä pystyi olemaan vilpitön, avoin ja valmis oppimaan.

Hanke ja sen toimintaan osallistuneet ovat läpikäyneet toiminnan aikana useita globaaleja mullistuksia; 2020 koronapandemia, 2022 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, sekä meistä katsottuna kaukana tapahtunut vuonna 2021 Talibanin valtaan nousu Afganistanissa järkytti ja vaikutti Suomessa asuviin afganilaistaustaisiin nuoriin syvästi, mutta oli suurena huolenaiheena myös vapaaehtoisille perheille. Rinnalla kulku on tarjonnut mahdollisuuden työntekijälle tukea nuoria ja perheitä, jolloin ollaan voitu käsitellä asioita eri kokoonpanoissa ja tilaisuuksissa.

Harva yksin maahan tullut nuori saa kuulla riittävän usein sitä, kuinka rohkeita, kärsivällisiä tai kovaa työtä tekeviä he ovat. Epäonnistumisen kokemuksia on paljon, hyvinvointia ja kotoutumista edistää se, kun kuulee missä on onnistunut ja että sen huoma joku muukin nuoren lisäksi.



Kotivierailuissa tulee juteltua kaikenlaisista kuulumisista ja niiden yhteydessä nousee orgaanisesti luontevasti kysymykset, pohdinnat ja oivallukset. On ollut tärkeää muistaa, ettei turhaan "säästä" kotivierailuja vain sellaisiin hetkiin, kun on haasteita toiminnassa, jolloin toiminta voisi mieltää ongelmalähtöiseksi. Perheiden ja nuorten välinen toiminta, sopivin välein tehdyt vierailut, yhdessä vietetty aika ja keskustelut ovat kivijalka, jonka perustalle kummiperhetoiminta rakentui.

Kummina toimiminen yksin maahan tulleelle on sekä nuorelle, että vapaaehtoisille antoisaa ja merkityksellistä. Toiminnan merkityksellisyys on merkittävä sitouttava tekijä pitkään jatkuneessa kummissuhteessa. Pitkäaikaiset ystävyysuhteet edistävät kotoutumista huomattavasti. Työntekijän säännöllinen tuki on ollut tärkeä tutustumisen alussa, kunnes osallistujat ovat päässeet kunnolla ystäväystymään ja luomaan omannäköistä kummitoimintaa.


**Vertaistuki**

**Virkistys toiminta**

**Varsinainen toiminta**

**Kotivierailut; osallistujien ja  
työntekijän vuorovaikutus**





**Vapaa-  
ehtoisia**  
**51**

**Koulutuksia**  
**23**

**Nuoria**  
**21**

**4.2 Työntekijän rooli** Työyhteisön tuki oli korvaamaton hankkeen aikana. Työparin kanssa pystyi pallotelemaan ajatuksia ja ideoita, sai tukea erityisen haastavissa kysymyksissä ja korvaamatonta kannustusta. Toiminnanjohtajan vankka kokemus maahan muutosta, joka sisälsi omakohtaisen kokemuksen lisäksi yli 10 vuoden työkokemusta, sekä lukematon määrä erilaisia tilanteita ja tapauksia edisti kummiperhetoiminnan koordinaattorin rohkeutta kokeilla eri tapoja tavoittaa uusia vapaaehtoisia ja valotti humanitäärisistä syistä lähteneiden nuorten kokemuksia.

Nuorten kanssa käydyt kotivierailut ovat erityisen antoisia hetkiä työntekijälle bondata ja rakentaa molemminpuolista luottamusta. Tapaamisissa työntekijä pääsee harjoittelemaan kuuntelemisen taitoja, kieli- ja kommunikaatiotaitoja, auttamaan arjen asioissa tai ohjaamaan hyödylliseen toimintaan mukaan.

Toimintaan tulevien nuorten riittävä valmistautuminen osoittautui hyödylliseksi. Nuorten kanssa oli hyvä keskustella heidän odotuksista ja toiveista kummiperhettä kohtaan, jakaa tietoa siitä, mitä voisi odottaa toiminnalta, muistuttaa että tämä on heille vapaaehtoista ja ovat vapaita lopettamaan toiminnan missä vaiheessa tahansa.

### 4.3 Virkistys- ja vertaistuki-illat

Pandemian takia, hankkeen ensimmäisen vuoden aikana ei pidetty alun perin suunniteltuja virkistysiltoja kuin vain kahdesti. Kuitenkin hankkeen edetessä osallistujat ilmaisivat toiveen voida osallistua useammin järjestettäviin iltoihin. Virkistysiltoja järjestettiin keväisin ja syksyisin kolme. Päätin, että oli tärkeää, etteivät kynnykset osallistua useammin järjestettäviin iltoihin nousisi liian korkeaksi ja siten kenties heikentäisi varsinaisen kummiperhetoiminnan tarkoitusta, eli perheiden ja nuorten arjessa tapahtuvaan kanssakäymiseen. Siitä syystä päätin pitää illat useimmiten samoissa tiloissa, samana arkipäivänä ja tarjota aina päivällistä. En halunnut arjen järjestelyjen nousevan esteeksi osallistumiseen; kenenkään ei tarvinnut kulkea pitkän päivän päätteeksi ensiksi kotiin laittamaan ja syömään ruokaa ja sitten vielä sen jälkeen takaisin ulos virkistysiltaan. Illat osoittautuivat oivalliseksi keinoksi tarjota mahdollisuuden uusille osallistujille tavata jo pitkään toiminnassa olleita, vaihtaa kuulumisia päivällisen yhteydessä, viettää rentoa aikaa yhdessä ja vahvistaa osallisuuden tunnetta. Virkistysillat toimivat myös joissakin tapauksissa oivallisena tapana osallistujien ylläpitää yhteyttä toisiinsa sellaisissa tilanteissa, jossa käytännön syistä (esim. kiireiden takia) nähtiin vain harvakseltaan.

Vertaistuki-iltoja tarjottiin sekä vapaaehtoisille, että nuorille. Oli kiinnostavaa nähdä, että tiivis rinnalla kulku tuntui riittävän vapaaehtoisille, joten vertaistuki iltoja tuli järjestettyä useammin nuorille. Näissä tapahtumissa aina ruokailtiin yhdessä, tilattiin pitsaa, vaihdettiin kuulumisia ja kerättiin palautetta nuorilta. Vaikka nuorille tarjottiin vertaisiltoja, koin, etteivät pääsääntöisesti sille ollut suurta tarvetta, vaan pikemminkin toivottiin ja nautittiin kaikille osallistujille yhteisistä virkistysilloista kaikkein eniten.



## 5. KUMMIPERHETOIMINNAN TULOKSET

Toiminnan luonteen takia osallistuvien määrä on pienempi volyymiltaan, kuin nuorten kaveritoimintaan osallistuneet. Kummiperhetoiminta vaatii perheeltä vakautta, sinnikkyyttä ja valmiutta ottaa nuori siipensä alle. Tuloksellisuutta seurattiin kyselyjen lisäksi säännöllisesti käytyjen keskustelujen kautta, josta olen poiminut joitakin otteita kuvastamaan numeraalisen tiedon sisältöä ja yleistä nuorilta ja perheiltä nousutta tunnelmaa ja näkemystä suomalaisen perheen tuen merkityksestä nuorten elämässä. Toiminnassa oli 22 nuorta, joilta 17 saatiin kirjallinen vastaus.

### 5.1 Nuorten sanoin

#### Minusta tuntuu, että olen osa kummiperhettä

16/17

*"Kiitos, olen todella kiitollinen, koska olen tässä maassa yksin, minulla ei ole ketään. Tämä on mun perhe, haluan olla ihan loppuun heidän kanssa."*

*"Tämä on minulle todella suuri asia. En tiedä mitä sanoa. Olen todella kiitollinen"*

#### Olen vähemmän yksinäinen perheen kanssa

16/17

*"Mutta suomalaisen perheen kanssa olen vähemmän yksinäinen. Kun olen heidän kanssa, en mieti niin paljon omia ongelmia, en ole niin yksinäinen."*

*"On todella vaikeaa olla nuorena yksin Suomessa. Minä tiedän"*

#### Saan apua ja tukea kummiperheeltä

16/17

*"Oi mummo! I don't have words – I can't say. I have NEVER met anyone like Irma, she is one of a kind. She is so wonderful!"*

Suomeen yksin tulleilla nuorilla on into, kiinnostus ja motivaatiota asettua uuteen kotimaahan, he kaipaavat kontaktia suomalaisiin ja kärsivät, kun kontaktin luominen on vaikeaa:

*"Me halutaan tietää, miten olla suomalaisten kanssa, miten lähestyä ja mistä puhua."*

*"en oppinut kenenkään luokkakaverin nimeä" "*

*Opettaja puhuu hitaasti ja puhuu kirjakieltä. Miten minä voisin oppia miten oikeasti täällä puhutaan?"*

Hankkeen aikana on käynyt enenevässä selväksi, miten paljon enemmän työtä, huomiota ja resurssia täytyy tehdä kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi. Nuorten kertomat vastoinkäymiset yrityksissään ystävystyä suomalaisten kanssa, suomalaisten tavoittamisen haasteet, kotoutumista edistävien toimien kiinnostuksen hiipuminen ja taloudellisten tukien jatkuva supistuminen tulevat vaatimaan kaikilta, joiden sydäntä lähellä on yhteisymmärryksen ja rauhan rakentaminen, ennennäkemätöntä ponnistusta tarjota edelleen aikaansa ja huomionsa uusista suomalaisista, muualta muuttaneille veljillemme ja sisarillemme.

### **Olen oppinut kummiperheeltä suomalaisesta kulttuurista, tavoista ja ajattelusta**

15/17

*"Perhe on tosi mukava!" "on hyvä, että minulla on täällä kummiperhe, kun oma perhe on kaukana, he ovat minun perheeni".*



## 5.2 Perheiden sanoin:

Perheiden ja yksilöiden rohkeus lähteä mukaan toimintaan ja avata sekä sydämen, että kodin ovet sitä tarvitsevalle kuvastaa paremmin todellista suomalaisuuden henkeä, kuin kovimman luokan hiihtotulos.

*"Ei kakkua olla ikinä rahalla tehty vaan sydämellä. Nuori oli soittanut ja kysynyt voitko neuloa toiset sukat? Kysyin, että mitä oli tapahtunut edellisille, oliko mennyt rikki? Nuori sanoi että ei, hän vaan haluaa toiset, kun toiset on pesussa niin on mitä pitää jalassa!"*

*"sympaattinen, kohtelias ja tosi tosi mukava".*

*"Tää on niin palkitsevaa, olisinpa ollut 20 vuotta sitten tässä, jaksaminen olisi ollut toista. Etsin tällaista kummilasta 30 vuotta"*

Kuten vapaaehtoistyössä tiedetään, vapaaehtoinen saa vähintään yhtä paljon iloa toiminnasta, kuin toinenkin osapuoli:

*"Tykkään, kun tää on niin rikastuttavaa. On helppoa olla hänen kanssaan. Hän on aivan kauhean kohtelias, ystävällinen, huomaavainen poika. Yhtään ei harmita, että lähettiin tähän toimintaan mukaan!"*

*"Valloitti heti miehen ja pojan sydämen ja oltiin koko päivä yhdessä aamusta iltaan. Hän on niin herttainen, ihana poika, luotettava ja oikeamielinen, täsmällinen"*



Haasteista ollaan selvitty sinnikkyydellä, yhteistyöllä ja avoimella mielellä

*"Herää monenlaisia kysymyksiä, esim. haluaako nuori olla kummiperhetoiminnassa, mutta ei kuitenkaan juuri meidän kanssa? Toisaalta olin sitä mieltä, että olisi se harmi jos tämä jäisi ainoaksi kokemukseksi".*

*"Mietittiin, että ollaanko me liian vanhoja tällaiseen toimintaan? Huomasimme lehtiartikkelista tämän kummiperhetoiminnan ja ajattelimme, että aikaa meillä on, voitaisiin tehdä jotain hyvää toiselle."*

Jälleen on painotettava, miten suuressa roolissa rinnalla kulku on ollut kummiperhetoiminnassa. Kun puhutaan ystävyys- ja tukisuhteen rajapinnasta, on ymmärrettävä, että tällainen suhde on orgaaninen asia, jonka muotoa ei voi etukäteen ennustaa, suunnitella tai määrätä. Sen rinnalla on kuljettava, yritettävä nähdä missä avautuu mahdollisuuksia, yritettävä maltaa ja antaa asioille aikaa ja tilaa.

On tärkeää muistaa, että tässä tilanteessa kaikki osapuolet ovat "osaajia", jotka tuovat arvokasta tietoa ja näkemyksellistä tulokulmaa toimintaan. Jos vapaaehtoisella on tietty huoli nuoresta, epäily omasta tilanteestaan tai kyvystään, työntekijän on otettava vapaaehtoisen näkemys vakavasti, vaikka itse näkisi tilanteen erilaisena. Työntekijä voi auttaa poistamaan epäilykset vapaaehtoisen "huonosta kommunikointi" kyvystä, selvittää onko syytä olla huolissaan nuoresta ja katsoa, ettei vapaaehtoisen tilanne ole liian kuormittava. Usein vapaaehtoisen kuormitus kumpuaa huolesta, että ollaan nuoreen liian vähäisessä yhteydenpidossa. Vapaaehtoistoimintaan tulevat ovat suursydämisiä ja omistautuneita. Rinnalla kulkijana, työntekijän tehtäväksi nousee auttaa vapaaehtoisia näkemään työnsä merkityksellisyyden oikeassa mittasuhteessa, havaitsemaan voitot ja jaksamaan ne vaiheet, jotka näennäisesti eivät vaikuta kovin tuottelialta. Kummiperheenä toimiminen on maratoni, ei sprintti.



## 5.3 Kummiperhetoiminnan tiivistelmä

### Työntekijälle

- ”Työ tekijäänsä opettaa”, eli kummiperhetoiminnan koulutukset voi pitää ytimekkäänä.
- Toimintaan tulevat ovat kaikki yksilöitä, ei vain kulttuurinsa edustajia. Nopea toimintaan pääsy ja tutustuminen on hyödyllisempää kuin laaja tai yksityiskohtainen koulutus.
- Aikaa pitää viettää sekä nuorten, että perheiden kanssa.
- Aikaa kannattaa viettää eri kombinaatioissa, yksitellen, isossa ryhmässä, pikku ryhmissä, tai pareittain.
- Yhdessä vietetty aika informoi työntekijää vapaaehtoisten ja yksittäisten nuorten tarpeista. Aina kun mahdollista, kannattaa tavata henkilön kotona.
- Kotivierailut eivät ole tarkistuskäyntejä, vaan tila, jossa luodaan yhdessä yhteisöllisyyttä.
- Kotivierailuissa tulee juteltua kaikenlaisista kuulumisista, sen yhteydessä nousee orgaanisesti ja luontevasti kysymykset, pohdinnat ja oivallukset.
- Koulutuksessa esitetyt toimintaperiaatteet tulee sisäistettyä kotivierailuissa paremmin ja työntekijä voi räätälöidä tietoa yksilöllisiin tarpeisiin. Tieto tulee oikea-aikaisesti.
- Työntekijä vierailee perheiden luona perheille sopivilla aikaväleillä, mutta ei ”säästä” vierailuja vain niihin hetkiin kun on ongelmia.
- Sopivalla aktiivisella yhteydenpidolla nuoriin ja vapaaehtoiisiin kasvatetaan onnistumisia ja toiminnan mielekkyyttä.

*Työ tekijäänsä opettaa*



## Perheille

- Koulutus tai perehdytys. Koulutus ei sitouta toiminnan aloittamiseen.
- Toiminnan aloittaminen.
- Jokainen nuori on yksilö.
- Saat työntekijän tuen sinulle sopivassa määrin.
- Vapaaehtoisen oikeudet ja velvollisuudet.
- Perheen kannattaa olla itse aktiivinen yhteydenottaja nuoreen päin.
- Yleisiä kysymyksiä: puhuuko nuori suomea? olemmeko liian tavallisia? Mitä tapahtuu, jos emme tule toimeen?
- Olethan matalalla kynnyksellä yhteydessä minuun, yhdessä löydämme vastaukset ja jaamme ilon aiheet!





## Nuorille

Nuoria varten kehitettiin lyhyt esite, jossa näkyi selkeästi hahmotettuna 6 pääpointtia toiminnasta:

Voit soittaa, lähettää viestiä ja laittaa ääniviestiä minulle. Voimme tavata sinun luona tai kahvilassa, käydä kävelyllä ja keskustella suomalaisesta kulttuurista ja perheistä. En ole sosiaalityöntekijä.



Perhe on innoissaan ja iloinen että, saavat juuri sinut perheensä mukaan. Suomalaiset ovat rehellisiä ja arvostavat sinun rehellisyyttä. Perhe haluaa tukea ja kannustaa sinua ja tehdä mukavia asioita yhdessä: syödä, ulkoilla, pelaila ja jutella.



Kysymysten kysyminen on hyvä juttu! Voit aina soittaa minulle, tai kysyä suoraan perheeltä. Voit kysyä miksi perhe saunoo aina lauantaina tai mitä he tekevät viikonloppuna, tai mitä heidän mielestä sinun kannattaa tehdä opiskeluissa



Suomalaiset ovat täsmällisiä. He tykkäävät, että tullaan ajoissa tapaamiseen ja pidetään kiinni sovituista asioista. Jos et pääse tulemaan, ilmoita perheelle ajoissa, eli nopeasti!



Perhe tykkää, kun myös sinä teet aloitteen. Se kertoo heille, että sinäkin olet heistä kiinnostunut. Lähetä vaikka viesti tai piristävä kuva, ehdota tapaamista tai kutsu sinun luokse kylään.



Pääset oppimaan paljon suomalaisesta kulttuurista perheen kanssa. Opit, miten Suomessa toimitaan ja saat paljon "hiljaista tietoa". Perhe haluaa oppia sinultakin uusia asioita. Tästä tulee hyvä!



## Kummiperhetoiminnan mallinnus:

DOMINO-hankkeen kummiperhetoiminta.pptx



## 6. NUORTEN YSTÄVÄTOIMINTA

Ystävätoiminnan jaottelussa värit osoittavat, missä toiminnassa kutakin tavoitetta on mitattu; tumman sinisellä pohjalla olevia tavoitteita tumman sinisellä pohjalla olevassa toiminnassa, turkoosilla pohjalla olevia tavoitteita turkoosilla pohjalla olevassa toiminnassa.

LISÄTÄ VUOROVAIKUTUSTA MAAHAN MUUTTANEIDEN JA SUOMALAISTEN NUORTEN VÄLILLÄ

HELPOTTAA MAAHAN MUUTTANEIDEN JA SUOMALAISTEN NUORTEN TUTUSTUMISTA JA YSTÄVYTYMISTÄ

EDISTÄÄ KAKSISUUNTAISTA KOTOUTUMISTA

LISÄTÄ MAAHAN MUUTTANEIDEN NUORTEN KOKEMAA OSALLISUUTTA



Hankkeessa kokeiltiin monenlaista ystävöitymistä samalla tutkien ja arvioiden sitä, millaisissa tilanteissa ja asetelmissä hankkeen tavoitteet parhaiten toteutuisivat.



## 6.1 ZOOM-kohtaamispaikkatoiminta

Hanke käynnistyi maaliskuussa 2020. Koska koronaviruksen aiheuttaman pandemian vuoksi Suomikin suljettiin valmiuslailla maaliskuun puolestapäivästä kesäkuun puoliväliin, piti hankkeessa nopeasti kehittää jotain etätoimintaa suunnitellun ryhmätoiminnan ja kasvokkaisten kohtaamisten tilalle. Käynnistettiin Zoom-kohtaamispaikkatoiminta.

Zoomissa tavattiin kolme kertaa viikossa muutaman tunnin ajan ja ajatuksena oli, että sinne voi tulla vaihtamaan päivän kuulumiset ja viettämään aikaa toisten kanssa rennoissa merkeissä. Vähitellen alettiin myös yhdessä ideoida asioita, joita Zoomissa voidaan tehdä: pelattiin piirustuspeliä ja sananselityspeliä, venyteltiin, esiteltiin omia koteja, luettiin kirjaa tai runoja, soitettiin toisille omia lempibiisejä tai valittiin yhdessä joku teema, josta juteltiin.

Toimintaan tavoitettiin yksin maahan tulleita nuoria kaupungin kotoutumispalveluiden nuorten tiimin ja Huoltsikan avulla. Myöhemmin näistä nuorista moni tuli mukaan hankkeen toimintaan.

Ryhmiä  
**1**

Tapaamisia  
**14**

Nuoria  
**21**

**”Oli kiva tutustuin uusi ihmisen kanssa”**

(maahan muuttanut nuori)

**”Minulla oli kiva kun puhuimme kulturista ja pelasimme.”**

(maahan muuttanut nuori)



## 6.2 Vuoroin Vieraissa toiminta

Heti kun kasvokkaiset tapaamiset taas olivat mahdollisia, käynnistettiin Vuoroin vieraissa -toiminta. Toiminnan idea oli yksinkertainen: ryhmässä tavattiin vuorotellen osallistujien kodeissa ja tehtiin yhdessä ruokaa. Viideltä aloitetut tapaamiset venyivät usein iltakymmeneen, tai sen ylikin, ja ryhmän jäsenet lähtivät kotiin hymyillen ja mausteiselta ruoalta tuoksuen.

Ryhmiä veti aluksi vain hanketyöntekijä, mutta hankkeen edetessä ryhmänohjaajiksi ryhtyivät myös maahan muuttaneet nuoret, jotka saivat pienen korvauksen tapaamisten organisoinnista. He olivat vastuussa viestinnästä ryhmässä, kävijätilastojen keräämisestä sekä ruokahankintojen tai muiden käytännön järjestelyiden hoitamisesta.

Ryhmiä  
**9**

Tapaamisia  
**85**

Nuoria  
**79**

Tapaamiset järjestettiin pääasiassa ryhmäläisten kodeissa, ja se vaikutti suuresti siihen, millainen tunnelma niissä vallitsi ja kuinka helposti ihmiset tutustuivat toisiinsa. Kodit ovat paikkoja, joissa on helppo rentoutua. Monet nuorille tarkoitettut tilat on sisustettu todella viihtyisiksi ja usein nuoret ovat itse saaneet vaikuttaa siihen, miltä niissä näyttää. Silti koti on aina koti. Se on pieni ja turvallinen tila, johon ei yllättäen kävele sisään muita kuin ihmiset, jotka sinne on kutsuttu, ja siellä voidaan istua vaikka pitkälle iltaan, jos siltä tuntuu.

Tapaamista emännöiville/isännöiville nuorille oman kodin avaaminen muille ryhmäläisille tuntui saadun palautteen perusteella olleen aina myönteinen kokemus. Monet nuorista aivan silmin nähden iloitsivat siitä, että saivat tilaisuuden osoittaa vieraanvaraisuutta muille ryhmäläisille. Moni myös totesi, että koska oma koti on itselle niin tuttu paikka, siellä on helppo olla oma itsensä. Omassa kodissaan ihminen tulee myös eri tavalla tutuksi, kun toiset kyselevät seinillä olevista kuvista tai huomaavat kodissa olevien esineiden kautta hänestä uusia, kiinnostavia puolia tai ihmisiä yhdistäviä tekijöitä.



Nuoret olivat vuorotellen emännän/isännän roolissa, mikä vaikutti paljon ryhmädynamiikkaan. Nuori, jonka kotona tavattiin, otti usein automaattisesti toimintaa ohjaavaa roolia, sillä hän oli siinä ympäristössä se henkilö, jonka puoleen käännettiin erilaisten kysymysten kanssa; "Onko sulla raastinta?", "Miten tämä liesituuletin oikein toimii?". Tällaista roolia ei välttämättä muissa ympäristöissä niin luontevasti ja helposti pystytä ottamaan. Ryhmissä valmistettiin paljon ruokia muista maista, joten maahan muuttaneet nuoret olivat keskeisessä asemassa opastaessaan ja opettaessaan muita. Myös karjalanpiirakoita, mustikkapiirakkaa ja kesäkeittoa toki valmistettiin.

Oli ruoka mikä hyvänsä, se tehtiin aina yhdessä. Tosin joskus ruoan valmistukseen ei tarvittu kaikkia tai siitä otti enemmän vastuuta vain osa ryhmän jäsenistä. Silloinkin tapaamisissa oli lämmin ja kotoisa tunnelma; iltaa vietettiin yhdessä aivan kuin perheessä - osa teki ruokaa, osa rupatteli tai pelaili; ”Me olemme sama kuin joku perhe” (maahan muuttanut nuori)

Usein söimme lattialla, koska halusimme kaikki kokoontua yhdessä ruoan ääreen eikä pöydän ympärillä ollut tarpeeksi tuoleja. Tunnelma oli lämmin ja välitön kaikkien istuessa lattialla. Etenkin, jos kaikki olivat osallistuneet ruoanlaittoon ja sen valmistamiseen olikin mennyt yllättävän pitkä aika, oli mahtavaa viimein istua alas nauttimaan yhdessä valmistettua ruokaa.



Joissain ryhmissä saatettiin nuorten toiveesta tavata esimerkiksi kaupungillakin, käydä yhdessä keilaamassa tai piknikillä, mutta toiminnan tavoitteiden kannalta parhaat palautteet saatiin ryhmistä, jotka kokoontuivat kodeissa. Se, että ihminen pääsee toisen omaan kotiinsa, on jo itsessään suuri luottamuksen osoitus.

Kaveruutta ja ystävyyttä on helppo lähteä rakentamaan, kun ollaan jo niin tuttuja, että on käyty toisen kodissa. Palautteen perusteella nuorista oli kiva saada vieraita omaan kotiin ja oli kiva päästä näkemään toisten koteja. Erityisesti yksinäiselle nuorelle voi olla merkittävää saada kokemus siitä, kuinka oma koti on yhtäkkiä täynnä vieraita, puheensorinaa ja naurua.

Myös hanketyöntekijän läsnäolo koettiin monesti ryhmän ilmapiiriin vaikuttavaksi tekijäksi. Joissain ryhmissä vuorovaikutusta syntyi luontevasti ihmisten välille ja ryhmässä otettiin upeasti kaikki huomioon. Tällaisissa tilanteissa hanketyöntekijä saattoi jopa tarkoituksellisesti jättäytyä hieman sivuun ja vaikkapa tarttua tiskiharjaan toisten rupallessa. Jos taas vaikutti siltä, että vuorovaikutusta ei luontevasti ryhmän jäsenten välille syntynyt, oli hanketyöntekijän rooli auttaa ihmisiä liittymään keskusteluun ja tekemiseen. Jos tilanne sitä näytti kaipaavan, saatettiin esimerkiksi tapaamisen alkuun ottaa lyhyt kuulumiskierros. Liian ohjauksellista otetta kuitenkin vältettiin tarkoituksellisesti, sillä silloin toiminta olisi alkanut liikaa muistuttaa ohjattua toimintaa eikä kaveriporukan vapaamuotoista tapaamista. Koko toiminnan ideahan oli luoda puitteet kaveriporukan syntymiselle ja tarjota nuorille tilaisuus viettää aikaa mahdollisimman vapaamuotoisissa merkeissä - kuten kavereiden kanssa vietetään.

**”Koko ryhmähän oli älyttömän hyvä keksintö. Ryhmä oli helposti lähestyttävä ja siihen oli alusta lähtien todella tervetullut olo, jollon siellä oli helppo olla oma ittensä. Ryhmään syntyi mun mielestä aika vahva yhteisöllisyyden ja hyvän tekemisen henki, jossa todellakin asioita tehtiin yhdessä ja huomioitiin jokainen osallistuja.”**

(suomalainen nuori)



Vuoroin vieraissa -toiminnassa keskeistä oli luoda sellaista ilmapiiriä, jossa kaikkien on helppo osallistua toimintaan kielitaidon tasosta riippumatta. Aivan hankkeen loppupuolella syntyi erään nuoren toimesta upeat keskustelukortit, joiden avulla pohdimme ryhmässä hyvän ilmapiirin rakentamisen periaatteita sekä konkreettisia tapoja pitää kaikki ryhmäläiset mukana ryhmän toiminnassa.



**Mieti:**

Mitä voit tehdä, jos huomaat, ettei joku ymmärrä, mistä puhutaan?

**Reflect:**

What can you do, if you notice, that someone doesn't understand what is being said?



**Mieti:**

Mitä voit tehdä, jos et ymmärrä, mitä toinen puhuu?

**Reflect:**

What can you do if you cannot understand what people are talking about?



**Mieti:**

Mitä sinä voit tehdä, jotta kukaan ei jää yksin Vuoroin vieraissa -tapaamisissa?

**Reflect:**

What can you do to prevent people feeling lonely in our meetings?



**Mieti:**

Miten voit osoittaa toiselle, että kuuntelet ja olet kiinnostunut?

**Reflect:**

How you can imply that you really are listening and interested?

## Vuoroin Vieraissa toiminnan vaiheet:



**”Koko konsepti on itsessään upea. Joskus on vaikea lähestyä toisia ihmisiä, mutta kun osallistuu toimintaan, vaikka se olisi kuinka itseohjautuvaa, tuntuu ihmisten kanssa olo kuitenkin aina sitä kautta helpommalta.”**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)



### 6.3 Kesätoiminta



Koska monet maahan muuttaneista nuorista olivat kesällä vailla tekemistä, oli tärkeältä järjestää kesäksikin toimintaa.

#### Kesäleiri (2020)

Jyväskylän keskustassa järjestetyllä kesäleirillä nuoret tutustuivat toisiinsa ja pääsivät mm. leipomaan karjalanpiirakoita, heittämään frisbeetä Harjulle, sup-lautailemaan sekä viettämään huikean seikkailupäivän Laajavuoren seikkailupuistossa.

Leirejä  
**1**

Nuoria  
**12**

#### Kaupunkikävelyt (2020)

Yhteistyössä Homies Youthworkin kanssa tehtiin kaupunkikävelyitä, joissa käveltiin ympäri Jyväskylää tutustuen yhdessä kaupunkiin.

Ryhmiä  
**1**

Nuoria  
**20**

#### Jalkapalloa ja pihapelejä (2020, 2021)

Jalkapalloa ja pihapelejä pelailtiin kansalaistoiminnan keskus Mataran sekä Puistokoulun pihalla. Tämä oli hyvä keino etenkin hankkeen ensimmäisenä kesänä tutustua Jyväskylässä asuviin yksin maahan tulleisiin nuoriin, joista moni pelasi mielellään jalkapalloa. Kun hanketyöntekijöiden kasvot olivat jo tutut, oli nuorille helpompaa tulla mukaan muuhunkin hankkeen toimintaan.

Tapaa-  
misiä  
**14**

Nuoria  
**33**

### Pyöräretket (2022)

3 tapaamista

Mukana DOMINO-hankkeesta yhteensä 13 nuorta (9 maahan muuttanutta nuorta ja 4 suomalaista nuorta)

Yhteistyössä JYYn Leija-projektin kanssa järjestettiin retkiä, joissa pyöräiltiin ympäri Jyväskylää tutustumassa mm. rantoihin ja ulkoilualueisiin.

Tapaamisia  
3

Nuoria  
13

### Mökkireissut (2022, 2023, 2024)

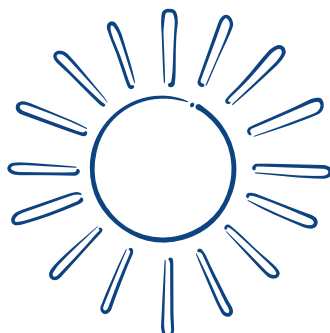
4 mökkireissua (kukin 3-4 päivää)

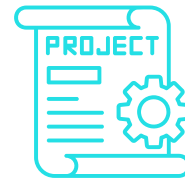
Mukana yhteensä 23 nuorta (17 maahan muuttanutta nuorta ja 6 suomalaista nuorta)

Hankkeen kolmantena vuotena keksittiin, että koska oli paljon nuoria, jotka eivät olleet koskaan päässeet käymään kesämökillä, olisi tärkeää tarjota heille mahdollisuus päästä kokemaan Suomen suvi mökkimiljöössä. Nuorilta saatiin niin hyvää palautetta mökkireissuista, että yksi reissu järjestettiin vielä juuri ennen hankkeen päättymistä kevättalvella 2024.

Reissuja  
4

Nuoria  
23





## 6.4 Projektitoiminta

Hankkeen tavoitetta lisätä nuorten osallisuuden kokemusta toteutettiin tukemalla nuoria erilaisten projektien toteuttamisessa. Kaikkien projektien kohdalla hanketyöntekijä tai ulkopuolinen ohjaaja on parhaansa mukaan pyrkinyt toimimaan ryhmän tukena juuri sopivissa määrin ja antamaan nuorille itselleen mahdollisimman paljon päätäntävaltaa ja vastuuta, jotta heille syntyisi toiminnan suhteen omistajuuden tunnetta.

### Solidaarisuusprojekti (2021-2022)

Tapaamisia  
**37**

Nuoria  
**11**

Solidaarisuusprojekti oli EU-rahoitteinen projekti, jonka ideana oli tehdä yhdessä jotain sellaista, joka hyödyttää myös ympäröivää yhteisöä. Nuoret päättivät yhdessä tehdä Jyväskylään muuttaville maahan muuttaneille ihmisille videoita, joissa he esittelevät omasta mielestään Jyväskylän parhaita paikkoja. Ryhmä palkkasi projektiin myös ulkopuolisen coachin opettamaan heille kuvaamista ja editointia. Korona-pandemia vaikutti kovasti tämänkin ryhmän toimintaan, sillä tapaamisia jouduttiin rajoitusten vuoksi pitämään toisinaan etänä ja tämänkaltaisen projektin edistäminen etätapaamisissa oli haastavaa. Myös videoiden kuvaaminen ja editointikin veivät lopulta enemmän aikaa kuin oltiin kuviteltu. Ryhmän yhteisenä ponnistuksena syntyi kuitenkin kaksi vaikuttavaa kuvaamisen ja editoinnin taidonnäytettä; yksi video Jyväskylän Harjulla sijaitsevasta luontomuseosta ja toinen Lehtisaaresta, joka on Jyväskylän seurakunnan ylläpitämä kesäviettopaikka.

Solidaarisuusprojektin päättymisen jälkeen pieni ryhmä kuvaamisesta ja editoinnista innostuneita nuoria halusi vielä tehdä lisää videoita. Syntyi vielä yksi hauska talviurheiluun kannustava video.



## Teatteriprojekti

Teatteriprojektissa valmistettiin dokumenttiteatteriesitys, joka toteutettiin työryhmälähtöisesti yhteistyössä Kulttuuriyhdistys Väristyksen kanssa. Toimintaa ohjasi ulkopuolinen ohjaaja, jolla oli kokemusta teatterin tekemisestä, nuorisotyöstä ja työskentelystä maahan muuttaneiden nuorten kanssa. Ryhmän toiminnan lähtökohta oli ”Mikä meitä yhdistää?” ja teemaksi valikoitui uni. Myös tämän ryhmän toimintaan korona-pandemia vaikutti rajusti, sillä tapaamisista suuri osa jouduttiin pitämään etänä. Motivoivan ja innostavan ryhmän ohjaajan johdolla pieni ryhmä valmisti upean unista kertovan esityksen, joka myös taltioitiin, sillä sitä ei voitu esittää rajoitusten vuoksi liveyleisölle.

Tapaamisia  
15

Nuoria  
8

**”Olen oppinut paljon asioita. Esim. kuinka pienestä ideoista tekee suuria vaikutuksia.”**

(maahan muuttanut nuori, teatteriryhmä)



## Mahis-projektit

Nuorten Akatemian rahoittamissa Mahis-projekteissa joukko nuoria suunnitteli ja toteutti ryhmänä erilaista toimintaa. Mahis-projekteista 7 ohjasi maahan muuttanutta nuorta ja 2 hanketyöntekijä. Nuorten ohjaamissa projekteissa hanketyöntekijän rooli oli tukea ohjaajaa; auttaa hakemuksen kirjoittamisessa ja raportoinnissa sekä erilaisissa käytännön järjestelyissä projektin aikana, jos se oli tarpeen. Hanketyöntekijä ohjaamat ryhmät toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän kaupungin Nuorten taidetyöpajojen Aurinkopajan kanssa.

Projekteja  
**9**

Tapaamisia  
**73**

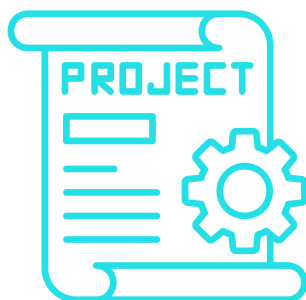
Nuoria  
**84**





Mahis-projekteissa tehtiin monenlaisia asioita, mm. kokkailtiin, leivottiin, käytiin metsäretkellä, laavulla grillailemassa, pulkkamäessä, laskettelemassa, keilaamassa, Laajavuoren seikkailupuistossa, sup-lautailemassa, kajakki-retkellä, Särkänniemessä, Linnanmäellä, Tramppaparkissa, Megazonessa, carting-radalla, uimassa, elokuvissa, Peurungan kylpylässä ja ravintolassa syömässä.

Mahis-projekteissa oli mukana jonkin verran suomalaisia nuoria, mutta useassa ryhmässä oli vain maahan muuttaneita nuoria. Hankkeessa huomattiin nopeasti vertaisryhmien tärkeä merkitys nuorille. Vain maahan muuttaneista nuorista koostuvissa ryhmissä nuoret kertoivat voivansa rentoutua vähän eri tavalla kuin ryhmässä, jossa oli myös suomalaisia. Nuoret olivat koko päivän koulussa pinnistelleet suomen kielen kanssa, ja kun illalla sai vaihtaa omaan äidinkieleen, tuntui se nuorista helpottavalta; ”Ja koska olemme kaikki samanmaalaisia, voimme puhua ihan mistä vaan.” (maahan muuttanut nuori)



## 6.5 Monikulttuurinen kaveritoiminta



Korona-pandemiaan liittyvien kokoontumisrajoitusten vuoksi hankkeen ryhmätoimintaa oli välillä järjestettävä etänä tai ulkona. Joskus se onnistui hyvin, mutta toisinaan tuntui, että etätapaamiset eivät olleet nuorille niin houkuttelevia. Ryhmätoiminnan rinnalle haluttiin luoda toimintaa, jota olisi rajoitusten puitteissa helppoa ja mielekästä järjestää. Ihmiset kaipasivat kasvokkaisia tapaamisia, mutta isolla ryhmällä ei ollut mahdollista kokoontua. Aloitettiin monikulttuurinen kaveritoiminta kaveripareille ja pienille kaveriporukoille.

Kaveripareja pyrittiin muodostamaan nuorten kiinnostusten tai harrastusten pohjalta. Aina yhteisiä harrastuksia tai tapoja viettää vapaa-aikaa ei löytynyt, mutta joskus se koettiin jopa myönteiseksi asiaksi; tuli kokeiltua jotain uusia juttuja uuden kaverin kanssa! Jotkut kaveritoiminnan osallistujat tykkäsivät kaveritoiminnasta niin paljon, että halusivat kokeilla sitä toisenkin uuden ihmisen kanssa.



Monikulttuurista kaveritoimintaa toteutettiin seuraavalla rakenteella:

### 1. Hanketyöntekijän ja kaveritoiminnasta kiinnostuneen nuoren tapaaminen.



### 2. Ensimmäinen tapaaminen kaveriparin kanssa.

- Tutustumista
- odotuksista ja toiveista juttelua alustavaa keskustelua siitä, mitä yhdessä voisi tehdä ja miten usein suunnilleen olisi kiva tavata



### 3. Kaveripari tapaa keskenään noin 3 kk ajan.



### 4. Toinen tapaaminen kaveriparin kanssa

- hanketyöntekijä keräsi palautteen toiminnasta
- juteltiin yhdessä siitä, miltä kaveritoiminnassa mukana oleminen oli tuntunut ja olisiko kaveruutta kiva jatkaa.



Vuonna 2021 kaveritoiminta käynnistyiikin hyvin; toiminnan aloitti 8 kaveriparia ja kaksi pientä kaveriporukkaa (kussakin 4-5 nuorta). Vuonna 2022 mukana lähti 15 kaveriparia. Vuonna 2023 hankkeen muu toiminta kasvoi vauhdikkaasti ja vaikka monikulttuurista kaveritoimintaa jonkin verran mainostettiin, ei mukaan lähtenyt uusia nuoria. Vaikutti siltä, että koronan jälkeisten rajoitusten purkaminen oli myös vaikuttanut siten, että ihmisiä kiinnosti enemmän ryhmätoiminta.

Kaveritoimintaan lähti mukaan suomalaisia nuoria, jotka halusivat tutustua toisista kulttuureista tuleviin ihmisiin. Huomattavan monella oli itsellään vaihto-opiskelijataustaa tai muuta kokemusta siitä, kuinka he olivat toisessa maassa asuessaan hyötäneet paikallisiin tutustumisesta. He toivoivat voivansa tukea ja auttaa jotain Jyväskylään muuttanutta ihmistä samalla tavalla. Nämä kaveriparit selkeästi tekivätkin yhdessä asioita, jotka auttoivat maahan muuttanutta nuorta tutustumaan paremmin Jyväskylään tai suomalaiseen kulttuuriin.



**“It was very nice because it allowed me to visit museum in Jyväskylä and learn about plants and animals from Finland”  
(maahan muuttanut nuori)**

Osa kaveripareista oli tehnyt yhdessä ”ihan tavallisia juttuja”; oli tavattu jommankumman luona, kokkailtu tai leivottu yhdessä, käyty heittelemässä frisbeetä, käyty kävelyllä tai metsäretkellä, käyty yhdessä jossain tapahtumassa tai pelattu porukalla videopelejä vuorotellen jokaisen luona.

**“We participated together in art club, went to cafés, studied together, grabbed lunch together.” (maahan muuttanut nuori)**

Kummankinlaiset kohtaamiset ovat olleet tärkeitä maahan muuttaneille nuorille, mutta erityisesti toisen kotona käyminen ja ihan tavallinen arkinen oleminen oli se, mitä maahan muuttaneet nuoret olivat kovasti kaivanneet. Eräs kaveripari kertoi, kuinka he olivat yhdessä katsoneet suomalaista reality-sarjaa, ja samalla oltiin käyty hyvää keskustelua siitä, miksi suomalaiset sarjassa käyttäytyvät kuten käyttäytyvät.



**”Oli tosi mukava olla jonkun luona suomalaisessa kodissa. Hän antoi motivaatiota, positiivista energiaa. Oon oppinut suomalaisesta kulttuurista kaverin kautta.”**

(maahan muuttanut nuori)

**”Oppinut jotain siitä että miten suomalaiset nuoret ovat ja miten voidaan tehdä asia yhdessä.”** (maahan muuttanut nuori)

Kaveritoiminta oli luonteeltaan hyvin samanlaista kuin kummiperhetoiminta, mutta koska mukana oli kaksi nuorta, ei asetelma ollut aivan sama kuin kummiperhetoiminnassa, jossa suomalaiset perheet tuntuivat eri tavalla ottavan vastuuta tapaamisten järjestämisestä ja olivat itse aloitteellisia nuoren suuntaan, jos nuori itse ei ollut yhteydenpidon suhteen aktiivinen. Kaveripareille ei tarjottu samanlaista rinnalla kulkua kuin kummiperhetoimintaan osallistuville ihmisille. Tämä varmasti osaltaan vaikutti siihen, miten ihmiset sitoutuivat toimintaan. Esimerkiksi 2022 aloittaneista 15 kaveriparista syntyi 3 hyvää ystävyysuhdetta ja 7 kaveruussuhdetta. Pareista 5 ei tavannut toisiaan aloitustapaamisen jälkeen.

Toiminnassa saadun palautteen mukaan myönteiseksi koettiin ehdottomasti siihen liittyvä vapaus. Tuntui, että etenkin suomalaisten nuorten keskuudessa oli paljon nuoria, joiden oli täysien kalentereidensa vuoksi vaikea sitoutua viikoittaiseen ryhmätoimintaan.

**”Hyvää on ehdottomasti vapaus toteuttaa toimintaa kummallekin osapuolelle sopivimmalla tavalla. Mahdollisuudet ovat monet!”**

(suomalainen nuori)

Maahan muuttaneilta nuorilta saadun palautteen mukaan heille merkittävää oli se, että suomalainen nuori halusi tutustua heihin. Monet ovat kokeneet vaikeaksi lähestyä suomalaisia nuoria. Monikulttuurisessa kaveritoiminnassa maahan muuttanut nuori tiesi, että suomalainen nuori haluaa tutustua häneen ja olo oli siksi varmempi.

**”Oli kiva olla sellaisessa tilanteessa, jossa tietää, että suomalainen kaveri on kärsivällinen ja haluaa auttaa. Kun tutustuu vähäkielittaisena suomalaisiin voi tuntua siltä, että vain häiritsee (that I’m a burden in a social situation) – tässä kun tietää että hekin tarkoituksella hakeutuvat toimintaan sellaista tunnetta ei ole”**

(maahan muuttanut nuori)

Moni sekä maahan muuttaneista että suomalaisista nuorista kommentoi toimintaan osallistumisen olleen kiinnostavaa ja avartavaa. Sen kautta tuli tutustuttua ihmiseen, johon ei välttämättä muuten olisi tutustunut – ihmiseen, joka on ”oman kuplan ulkopuolelta”.

**”Maailman ihaninta hommaa! Hyvä fiilis.”**

(suomalainen nuori)



## 7. YSTÄVÄTOIMINNAN TULOKSET

Hankkeessa pyrittiin alusta asti ottamaan hankkeeseen osallistuvat nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun ja kuuntelemaan heitä siinä, millaiselle toiminnalle olisi tarvetta. Myös hankkeen tuloksellisuuden arvioinnissa keskeisessä asemassa olivat nuorten kanssa käydyt keskustelut - sekä hanketyöntekijälle tutumpien nuorten kanssa kahden kesken käydyt että ryhmien kanssa ryhmätoiminnan aikana ja erityisesti sen päätteeksi käydyt keskustelut. Yksittäisten maahan muuttaneiden ja suomalaisten nuorten kanssa puhuttiin paitsi toiminnan kehittämisestä myös ylipäättään vuorovaikutuksesta yksilöiden ja ryhmien välillä, ryhmädynamiikasta, kulttuurien vaikutuksesta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin. Monen nuoren kanssa syntyi luottamuksellinen ja avoin suhde, jossa pystyttiin puhumaan vaikeistakin tunteista. Myös hyvin konkreettisista ideoista toimintaa suunniteltaessa saadaan kiittää nuoria; esimerkiksi Vuoroin vieraisa -ryhmän idea lähti siitä, kun eräs nuorista totesi, että hän haluaisi kutsua suomalaisia nuoria kotiinsa ja juoda yhdessä heidän kanssaan teet.

Tuloksellisuutta mitattiin myös kyselylomakkeilla, joita nuoret ovat täyttäneet joko paperilla tai sähköisesti. Palautetta pyydettiin nuorilta, jotka olivat olleet toiminnassa mukana pidempään, esim. ryhmätoimintaan vain 2-3 kertaa osallistuneilta nuorilta ei kerätty lainkaan palautetta. Tuloksia luettaessa tulee ottaa huomioon, että monet nuorista ovat olleet mukana useassa hankkeen toiminnassa, joten jotkut nuorista ovat vastanneet samoihin kysymyksiin muutamankin kerran. Vastaaminen ei aina ollut anonyymia, sillä osa vastauksista kerättiin lomakkeella WhatsAppin kautta.

Suurimmassa osassa hankkeen toimintaa oli mukana sekä suomalaisia että maahan muuttaneita nuoria ja toiminnan tavoitteet ovat liittyneet selkeästi suomalaisten ja maahan muuttaneiden nuorten tutustumisen ja ystäväystymisen edistämiseen. Projektiryhmissä tavoitteena puolestaan oli ensisijaisesti osallisuuden lisääminen.



## 7.1 Vuorovaikutuksen edistäminen maahan muuttaneiden ja suomalaisten nuorten välillä

Tavoitetta edistää vuorovaikutusta kantasuomalaisten ja maahan muuttaneiden nuorten välillä mitattiin kysymysparilla, joiden avulla pyrittiin todentamaan muutosta vuorovaikutuksen määrässä nuorten välillä.

Nuorilta kysyttiin:

a) minkä verran he olivat ennen hanketta olleet tekemisissä maahan muuttaneiden / kantasuomalaisten nuorten kanssa

b) kokivatko nuoret olleensa hankkeen toiminnassa tekemisissä maahan muuttaneiden / kantasuomalaisten nuorten kanssa.

Väittämä:

***"Olen ollut aiemmin tekemisissä maahan muuttaneiden nuorten kanssa"***

suomalaiset vastasivat asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**60**

Keskiarvo  
**3,8**

Väittämä:

***"Ollessani mukana hankkeen toiminnassa olen ollut tekemisissä maahan muuttaneiden nuorten kanssa"***

suomalaiset vastasivat asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**60**

Keskiarvo  
**4,6**

Väittämä

**"Olen ollut aiemmin tekemisissä suomalaisten nuorten kanssa"**

maahan muuttaneet nuoret vastasivat asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**76**

Keskiarvo  
**3,5**

Väittämä

**"Ollessani mukana hankkeen toiminnassa olen ollut tekemisissä suomalaisten nuorten kanssa"**

maahan muuttaneet nuoret vastasivat asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**76**

Keskiarvo  
**4,6**

Huomattiin, että hankkeen toimintaan osallistui mielellään suomalaisia nuoria, jotka olivat jo olleet jonkin verran tekemisissä maahan muuttaneiden nuorten kanssa. Maahan muuttaneiden nuorten vastauksissa oli huomattavasti enemmän hajontaa kuin suomalaisten; nuorista 23 vastasi numerolla 1 tai 2 eli he eivät juurikaan olleet olleet suomalaisten kanssa tekemisissä ennen hanketta. Osa saattoi koulussa opiskella ryhmässä, jossa oli vain muita maahan muuttaneita. Osa opiskeli kyllä suomalaisten kanssa samassa ryhmässä, mutta koki, että vuorovaikutusta koulussa ei juurikaan synny eikä vapaa-ajalla suomalaisiin nuoriin ole mitään kontaktia. Nuoret arvostivat sitä, että hankkeessa järjestettiin toimintaa, jonka tavoite oli nimenomaan lisätä vuorovaikutusta maahan muuttaneiden ja suomalaisten nuorten välillä.

## 7.2 Mahan muuttaneiden ja suomalaisten nuorten tutustumisen ja ystävystymisen helpottaminen:

***"Toiminnassa on ollut helppo tutustua suomalaisiin nuoriin"***

asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**76**

Keskiarvo  
**4,4**

***"Toiminnassa on ollut helppo tutustua maahan muuttaneisiin nuoriin"***

asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**60**

Keskiarvo  
**4,6**

Toiminnassa pyrittiin tietoisesti rakentamaan vuorovaikutustilanteita, joissa ihmisten on helppo tutustua. Ryhmät olivat esimerkiksi pääasiassa melko toiminnallisia, sillä koettiin, että ihmiset tutustuvat helposti tehdessään asioita yhdessä. Läsnä oli aina tasapainoilu ohjatun ja vapaan toiminnan välillä: Huomattiin, että rento yhdessä oleminen vailla liikaa suunniteltua ohjelmaa oli yleensä se, mitä sekä suomalaiset että maahan muuttaneet nuoret eniten kaipasivat. Kuitenkin toimintaa ohjaava työntekijä tai nuori oli tietoinen siitä, että aina tutustumista ei automaattisesti ihmisten välillä tapahdu, ja että joskus ohjaaja voi edesauttaa omalla toiminnallaan ihmisten tutustumista.

Kaikkea hankkeen nuorille suunnattua toimintaa mainostettiin hankkeen tavoitteita esiin nostoen; toiminnan tarkoitus oli tarjota ihmisille mahdollisuus tutustua ja ystävystyä. Avoimesti kavereiden hankkimiseen tähtäävässä toiminnassa oli nuorten helppo myös luottaa siihen, että muut mukana olevat nuoret haluavat tutustua uusiin ihmisiin.

**”On ollut tärkeä, koska idea oli se, että tutustutaan ja saadaan kavereita. Se on tosi tärkeää kaikille. Ainakaan itsellä ei ollut sellainen olo, että vaan oltiin yhdessä. Se merkitsi itselle paljon. Kun siinä oli suomalaisia ja sai heihin tutustua.”**  
(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraisa -toiminta)

Maahan muuttaneet nuoret vastasivat väittämään:

**”Olen saanut toiminnassa uusia ystäviä”**

asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**117**

Keskiarvo  
**4,3**

Suomalaiset nuoret vastasivat väittämään

**”Olen saanut toiminnassa uusia ystäviä”**

asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä

Vastauksia  
**60**

Keskiarvo  
**3,9**

Hankkeessa syntyi kaveruus- ja ystävyysuhteita, jotka jäivät elämään ja syvenivät. Hankkeen työntekijälle oli aina yhtä ilahduttavaa kuulla jonkun kertovan, että uuden kaverin kanssa on nähty jo monta kertaa. Monet maahan muuttaneet nuoret kertoivat saaneensa ensimmäisen suomalaisen kaverinsa tai ensimmäiset suomalaiset kaverinsa. Nuori oli saattanut asua Suomessa jo esimerkiksi 5 vuotta ilman, että oli koskaan aiemmin vapaa-ajallaan ollut tekemisissä omanikäisten suomalaisten kanssa.

**”Oli tosi kiva saanut parhaat kaverit”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**”Mä saanut 7 kaveria.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**”Olen saanut ensimmäisen suomalaisen kaverin”**

(maahan muuttanut nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

**”Ennen tätä mulla ei ole ollut kavereita, en ole puhunut muille paljon. Nyt on paljon kavereita. Auttaa mielialalle. Parantaa ja avautuu uusi maailma.”**

(maahan muuttanut nuori, Mahis-projekti)

Monesta Vuoroin vieraissa -ryhmästä syntyi hyvä kaveriporukka. Viimeisessä hankkeen puitteissa järjestetyssä tapaamisessa nuoret usein puhuivat siitä, kuinka tapaamisia halutaan jatkaa, ja monesti kaikki olivat innokkaita jatkamaan. Haasteena tuntui kuitenkin olevan se, että kun viikoittaiset tapaamiset päättyivät, ei ryhmä enää saanutkaan aikaiseksi tavata samalla tavalla. Jotain satunnaisia tapaamisia kyllä järjestettiin, mutta olisi voinut olla hyvä edelleen hankkeen taholta selkeämmin tukea ryhmää tapaamisten jatkamisessa. Jokaisessa ryhmässä syntyi silti ystävyysuhteita yksittäisten ihmisten välille, jotka pitivät yhteyttä toisiinsa.

Jotkut nuoret myös kokivat, että vaikka toiminnan kautta oli kiva tutustua uusiin ihmisiin, ei pysyvämpiä kavereisuhteita välttämättä muodostunut. Sitä ei toisaalta aina tavoiteltukaan, vaan nuorelle riitti, että hän oli ryhmätoiminnan kautta saanut hetkeksi tyydytettyä tarvettaan nähdä ihmisiä, olla ryhmässä ja viettää aikaa toisten kanssa. Arvokkaaksi koettiin myös ns. moikkailututtujen saaminen: on mukavaa, kun keskustassa kävellessä tulee vastaan tuttuja naamoja, joiden kanssa voi vaihtaa kuulumiset.

**”Olen saanut kavereita, mutta en tiedä pidämmekö juurikaan yhteyttä ryhmän jälkeen”**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraisa -toiminta)

Hankkeessa pohdittiin myös sitä, kuinka sana 'kaveri' tai 'ystävä' määritellään ja kuinka nuoret esimerkiksi kyselyä täyttyessään sanan merkityksen mieltävät. Maahan muuttaneet nuoret tuntuivat usein kutsuvan kavereiksi tai jopa ystäviksi ihmisiä, jotka suomalainen määritteli korkeintaan tutuksi, kun taas suomalaisen kynnyks kutsua toista ystäväksi saattaa olla paljon korkeampi.

Hankkeen toiminnassa oli mukana kahtena viimeisenä vuotena monia opiskelijan vuoksi Suomeen muuttaneita nuoria. He kertoivat usein vaikeudestaan tutustua suomalaisiin nuoriin. Koettiin, että oppilaitoksen tai vaihto-ohjelman puolelta tutustumiseen tähtäävää ohjelmaa oli järjestetty lähinnä pelkille kansainvälisille opiskelijoille, mutta suomalaisiin nuoriin ei oikein päässyt tutustumaan missään. Tiedetään, että näiden opiskelijoiden Suomeen jääminen ei riipu vain siitä, löytävätkö he täältä töitä, vaan myös siitä, ovatko he onnistuneet luomaan sosiaalisia verkostoja, jotka myös houkuttelevat jäämään maahan. Muutamat Vuoroin vieraisa -ryhmiin osallistuneet kansainväliset opiskelijat kertoivat kiitollisina, kuinka merkittävää heille on ollut se, että Vuoroin vieraisa -ryhmän kautta on löytynyt suomalaisia ystäviä.

**“I really enjoyed the groups. It has been one of the best parts of moving here.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraisa -toiminta)

### 7.3 Kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen

Kuten raportin kolmannessa luvussa todettiin, kaksisuuntainen kotoutuminen on prosessi, jossa sekä maahan muuttaneilla ihmisillä että valtaväestöllä on oma osansa: maahan muuttaneet ihmiset pyrkivät omaksumaan uudessa kotimaassa tarvittavia tietoja ja taitoja ja valtaväestön edustajat puolestaan pyrkivät omalta osaltaan vaikuttamaan yhteiskunnan vastaanottavuuteen. Suomalaisilla nuorilla on hyvä olla tietoa ja ymmärrystä maahan muuttaneiden ihmisten tilanteista ja tarpeista, jotta he osaavat paremmin tukea heidän kotoutumistaan. Lisäksi suomalaisille on hyödyllistä ymmärtää suomalaista kulttuuria, jotta pystymme paremmin hahmottamaan, millaisena yhteiskuntamme ja kulttuurimme ehkä näyttäytyy maahan muuttaneen silmissä. Hyötyä on myös ylipäätään siitä, että tulee tietoiseksi kulttuurien välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä sekä vaikutuksesta ihmisten väliseen vuorovaikutukseen.

Hankkeessa kyselylomakkeissa oli nuorille avoin kysymys:

”Mitä olet oppinut omasta/toisen kulttuurista ollessasi mukana hankkeen toiminnassa?”

ja myöhemmin

”Mitä olet oppinut ollessasi mukana hankkeen toiminnassa?”



## Nuoret oppivat ymmärtämään toisia kulttuureja

Kaverin tai ryhmän kanssa oltiin juteltu monenlaisista kulttuuriin liittyvistä asioista. Etenkin Vuoroin vieraissa -ryhmissä koettiin monia hyviä hetkiä, joissa avoimen uteliaasti yhdessä ihmeteltiin jotain toiseen tai omaan kulttuuriin liittyvää ilmiötä tai tapaa. Keskusteluihin kannustettiin ja ne käytiin hyvässä hengessä, ketään tai mitään tuomitsematta, erilaisten tapojen taustoja ja syitä yhdessä pohtien. Lopputuloksena oli yleensä se, että omasta tavasta poikkeavia tapoja alettiin ymmärtää paremmin. Kuten yksi osallistujista totesi, jo yhdessä ruokailu itsessään opetti osallistujille paljon siitä, kuinka eri tavoin esimerkiksi ruokaan, ruokailutilanteeseen, kanssaruoakailijoihin ja jakamiseen voidaan suhtautua.

**"I learned so much about Finnish culture. Food ties with culture and way of cooking and serving help to know people's culture."**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**"Olen oppinut omista tavoista poikkeavien tapojen hyväksymistä"**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**"Olen oppinut ymmärtämään paremmin erilaisia taustoja ja arvostamaan kulttuurien moninaisuutta."**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

Joskus yllätettiin myös siitä, millaisia yhtäläisyyksiä eri maiden kulttuureista löytyi:

**"It is an interesting fact that we could find some similar things in our cultures."**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)



Toiminnassa oli mukana paljon yhteisökeskeisistä kulttuureista tulevia nuoria, erityisesti afganistanilaisia nuoria. Yhteisö- ja yksilökeskeisten kulttuurien erot herättivät paljon keskustelua. Esimerkiksi afganistanilaiseen kulttuuriin kuuluva tapa huolehtia omaan perheeseen ja sukuun kuuluvista ihmisistä ja auttaa heitä tuntui monesti tekevän suomalaisiin nuoriin vaikutuksen. Suomalaiset nuoret pohtivat sitä, miksi Suomessa ihmiset jäävät niin yksin ja miten meilläkin alettaisiin enemmän välittää lähellä olevista ihmisistä. Mitään kirjallista palautetta tästä ei annettu, mutta ainakin hanketyöntekijästä vaikutti siltä, että tällaisissa keskusteluissa myös suomalaiset nuoret tulivat tietoisiksi sellaisista toisiin kulttuureihin liittyvistä ajattelutavoista tai asenteista, jotka koettiin myönteiseksi, ja joista ehkä haluttiin omaksua jotain omaankin ajatteluun tai tapaan olla muiden ihmisten kanssa.

### **Nuoret oppivat ymmärtämään syvemmin omaa kulttuuriaan ja kertomaan siitä**

Maahan muuttaneet nuoret kertoivat puhuvansa mielellään omasta kulttuuristaan suomalaisille nuorille. Etenkin Afganistanista tulleilla nuorilla oli joskus tunne, että suomalaiset nuoret eivät tiedä oikein mitään siitä, mikä heidän lähtömaassaan ja sen kulttuurissa on arvokasta ja kaunista, koska kuulevat uutisista vain Afganistanissa tapahtuvista konflikteista. Tuntui upealta, kun eräessä projektitapaamisessa heijastimme videotykillä seinälle Afganistanin vuoristomaisemia ja suomalaiset nuoret huokailivat ihastuksissaan ääneen ja kyselivät elämästä pienessä vuoristokylässä.

Suomalaiset nuoret kertoivat ymmärtäneensä suomalaisen kulttuuriin liittyviä asioita paremmin ja syvemmin selittäessään niitä maahan muuttaneille nuorille. Yhdessä ryhmässä esimerkiksi keskusteltiin pitkään siitä, miksi suomalaiset eivät aina tervehdi naapuria. Syntyi hyvä keskustelu suomalaisten yksityisyyteen liittyvistä tarpeista ja eroista henkilökohtaisen reviirin suhteen.

**“Olen ehkä oppinut tunnistamaan oman kulttuurin hiljaista tietoa / kirjoittamattomia sääntöjä paremmin.”**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

Juuri tällaisesta hiljaisesta tiedosta on erittäin paljon hyötyä maahan muuttaneille nuorille. Mitä paremmin suomalaiset nuoret osasivat näitä asioita artikuloida, sitä innokkaammin maahan muuttaneet nuoret heidän pohdintojaan kuuntelivat. He totesivat, että juuri nämä keskustelut antoivat heille sellaista tietoa, jota he eivät koulussa tai oppikirjoista opi.

**Nuoret tulivat tietoisiksi omista ennakkoluuloistaan**

Monella oli myös kokemus, että itsellä oli ollut ennakkoluuloja, jotka olivat toimintaan osallistumisen jälkeen tulleet näkyviksi. Nuorten kanssa juteltiin siitä, kuinka meillä kaikilla on ennakkoluuloja, ja kuinka tällainen toiminta tarjoaa mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista ennakkoluuloistaan ja ehkäpä jopa lempeän kriittisesti hieman arvioida niiden todenperäisyyttä.

**”Aina ei näy päällepäin, kuka ihminen on. Ihmiset ei mahdu stereotyyppioihin. Jokainen on uniikki itsensä.”**

(suomalainen nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

**”Suurin oivallus oli kuitenkin huomata, että vaikka ollaan maahanmuuttajien kanssa eri taustoista ja kulttuureista niin pohjimmiltaan ollaan samanlaisia ihmisiä: meidän arki ja arjen ongelmat on loppupeleissä aika samanlaisii ja osataan nauraa yhdessä samoille jutuille. Eli sellanen turha ja tiedostomaton stereotypia tälläsiä vieraampia kulttuureja kohtaan kyllä katos kokonaan kun pääsi ihan arjen askareissa ja ruuanlaiton yhteydessä toimimaan toisten kulttuurista tulevien ihmisten kanssa!”**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

Myös maahan muuttaneilla nuorilla oli tietysti erilaisia käsityksiä siitä, millaisia suomalaiset nuoret ovat. Maahan muuttaneet nuoret puhuivat paljon siitä, kuinka suomalaisia nuoria on vaikea lähestyä ja heihin on vaikea tutustua. Ryhmissä juteltiin nuorten kanssa siitä, että on olemassa monenlaisia suomalaisia, eikä missään nimessä kannattanut luovuttaa suomalaisten suhteen.

**”Ihmiset puhuu siitä, millaisia toiset ihmiset on. Suomalaiset puhuvat siitä, millaisia maahanmuuttajat ovat ja maahanmuuttajat puhuvat siitä, millaisia suomalaiset ovat. Se on vain heidän ajatus. Jos heitä kuuntelee, voi alkaa ajatella samalla tavalla. Esimerkiksi, että suomalaiset on jotenkin kylmiä.**

**Mutta kun itse tutustut toiseen ihmiseen, se on ihan eri kuva minkä saat. Sillä tavalla ennakkoluulot häviää, kun tutustuu. --**

**On monenlaisia suomalaisia. Ei se persoonallisuus ole liimattu kansallisuuteen tai kulttuuriin”**

(maahan muuttanut nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

**”Löysin uuden suomalaisen kaverin ja opin, että ei kaikki suomalaiset ole ujoja, vaan pitää olla mahdollisuus tutustua”**

(maahan muuttanut nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

### **Suomalaiset nuoret alkoivat ymmärtää paremmin maahan muuttaneita ihmisiä**

Moni suomalainen nuori kertoi silmiensä avautuneen aivan uudella tavalla hänen tutustuessaan maahan muuttaneeseen nuoreen tai nuoriin.

**”On tosi tärkeää, kun näkee miltä toisen todellisuus käytännössä näyttää, kun oma perhe on kaukana. Kun itsellä on asiat niin eri tavalla.”**

(suomalainen nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

Monet maahan muuttaneiden nuorten kohtaamat haasteet ovat todella erityyppisiä kuin suomalaisten nuorten vaikeudet. Näistä haasteista kuuleminen herättää suomalaisissa surua, empatiaa ja sitä kautta myös halua tukea maahan muuttaneita nuoria; "Silloin ymmärsin miten rankkaa elämä heille voi olla täällä ja sen takia haluan auttaa vielä enemmän" (suomalainen nuori, teatteriprojekti).

Yksi nuorista kertoi, että uutiset Afganistanin kriisistä (2021) olivat koskettaneet häntä aivan eri tavalla kuin muut uutiset kriiseistä eri puolella maailmaa, koska hän yhtäkkiä tunsi ihmisen, jonka perhe ja sukulaiset asuvat tässä maassa; "He eivät ole vain tilastoja" (suomalainen nuori, Vuoroin vieraisa -toiminta).

Kielitaitoa vaativat asiat, jotka suomalaiselle nuorelle ovat suhteellisen helppoja, kuten ajokortin ajaminen tai kesätyön hakeminen, eivät välttämättä suju yhtä nopeasti tai helposti maahan muuttaneelta kaverilta. Suomalaiset nuoret kuulivat maahan muuttaneilta nuorilta itseltään, kuinka kovasti he joutuivat tekemään töitä saadakseen esimerkiksi koulutehtävät tehtyä. Tuntui, että monet suomalaiset nuoret alkoivat arvostaa sitä sinnikkyyttä, jota he huomasivat maahan muuttaneissa kavereissaan – ja toisaalta ymmärtää, kuinka helpolla he itse monissa asioissa pääsevät. Myös yhteiskunnassa tapahtuva rakenteellinen rasismi ja syrjintä tulivat heille aivan uudella tavalla näkyviksi.

**"Nyt ymmärtää paljon paremmin millaista on olla maahanmuuttajana Suomessa, miten ihmiset kohtelee ja joskus kyseenalaistaa taustan vuoksi, miten vaikeaa esimerkiksi voi olla saada töitä"**

(suomalainen nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

**"Tulee surullinen olo toisen puolesta, kun ihmiseen ei uskota ja hän tulee torjutuksi, vaikka hän itse on aloitteellinen"**

(suomalainen nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

## **Maahan muuttaneet nuoret oppivat paljon suomea ja rohkaistuivat puhumaan suomea**

Iso osa hankeen toimintaan osallistuneista maahan muuttaneista nuorista kertoi oppineensa toiminnassa paljon suomen kieltä. Vaikka sitä ei kyselylomakkeissa erikseen kysytty, asia nousi monen nuoren aloitteesta esiin. Nuoret olivat iloisia saadessaan puhua suomea suomalaisten kanssa, koska tilaisuuksia siihen kaivattiin jatkuvasti lisää. Kielitaidon kehittymisen kannalta olennaista olisikin, että kieltä pääsisi käyttämään sitä äidinkielenään puhuvien ihmisten kanssa. Lisäksi suomalaisilta nuorilta opittiin ”nuorten kieltä”, jota ei koulussa opeteta. Monet nuoret kertoivat, että olivat ryhmään osallistumisen ansiosta alkaneet puhua suomea rohkeammin:

**”En uskaltanut aiemmin puhua suomea, mutta siinä ryhmässä aloin kuitenkin puhua. Turvallinen porukka, ryhmä kannusti.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**”Tässä ryhmässä on helppo keskustella suomen kielellä, koska toiset voisi auttaa ja ei tarvitse ujustella. Aina joku auttaa.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**”Oli hyvä, kun kaveri selitti minulle vaikeita sanoja”**

(maahan muuttanut nuori, monikulttuurinen kaveritoiminta)

## **Suomalaiset nuoret oppivat huomioimaan ihmiset, jotka eivät puhu äidinkielenään suomea**

Joissain ryhmässä puhuttiin lukuisia eri kieliä. Eräissäkin Vuoroin vieraissa -ryhmässä käytettiin neljää eri kieltä, joten lautapeliä pelatessamme kaikki käytiin aina läpi suomeksi, englanniksi, arabiaksi ja dariksi. Meni tovi ennen kuin pääsimme alkuun ja välillä peli keskeytyi pitkäksikin aikaa. Oli upeaa nähdä, millaisella kärsivällisyydellä ryhmäläiset suhtautuivat tilanteeseen.

**“We didn’t have 1 common language but with respect and accept each other’s difference we could communicate even by Google translate”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

Moni suomalainen nuori koki juuri kieleen liittyvien haasteiden vuoksi oppineensa parempaa toisten huomioimista ja kykyä puhua suomea selkeämmin ja ymmärrettävämmin.

**”Rauhoittumaan, tarkoitan niin että kun toinen puhuu kuuntelen ja erityisesti kun itse puhun niin muistan puhua selkeästi”**

(suomalainen nuori, Vuoroin vieraisa -toiminta)

**”Aluksi olin helposti ärsyntynyt jos sama asia piti selittää monta kertaa, mutta tajusin että jotkut ovat tulleet Suomeen vähän aikaan sitten eivätkä osaa suomea. Opin arvostamaan sitä että he yrittävät opetella suomea ja tarvitsevat aikaa ja tukea.”**

(suomalainen nuori, teatteriprojekti)

On ilahduttavaa, kuinka suomalaiset nuoret myös tässä asiassa tulivat tietoisiksi maahan muuttaneiden nuorten haasteista ja sitä kautta oppivat arvostamaan heidän ponnistuksiaan. Se että suomalainen nuori myös näin avoimesti ja rehellisesti kertoi alun ärtymyksestään auttaa meitä näkemään, millaisia esteitä vuorovaikutukselle tai yhdessä tekemiselle joskus on.



## 7.4 OSALLISUUDEN LISÄÄMINEN

Projektitoimintaan osallistuneet maahan muuttaneet nuoret vastasivat kuuteen osallisuuteen liittyvään väittämään asteikolla 1 eri mieltä - 5 samaa mieltä. Kyselylomakkeilla saatiin **51 vastausta** projekteihin (Mahis-projektit, Solidaarisuusprojekti, teatteriprojekti) osallistuneilta nuorilta.

VÄITTÄMÄ	VASTAUSTEN KESKIARVO
Ryhmä on minulle tärkeä ryhmä	4,7
Minusta tuntuu, että olen tärkeä osa ryhmää	4,5
Se mitä teen ryhmässä on tärkeää ja merkityksellistä	4,6
Minulla on ollut mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan	4,6
Koen, että ryhmän toiminnasta on hyötyä tai apua toisille ihmisille	4,7
Ryhmässä oleminen on saanut minut tuntemaan olevani osa suomalaista yhteiskuntaa	4,4

Nuorille varsinkin Mahis-ryhmät tarjosivat mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa juuri sellaista toimintaa, jota nuoret kaipasivat. Edes aikataulullisesti toiminta ei ollut sidoksissa toimiston aukioloaikoihin tai työntekijän aikatauluihin, vaan nuoret saattoivat tavata ryhmän kanssa juuri silloin kuin he itse halusivat, esimerkiksi viikonloppuisin. Taloudellinen tuki tälle toiminnalle koettiin arvokkaaksi, sillä monessa ryhmässä nuorilla ei olisi ollut varaa muuten tehdä niitä asioita, joita he yhdessä tekivät.

**“Se että ollaan saatu rahaa tällaiseen toimintaan, vaikuttaa niin, että tuntuu, että olemme tärkeitä ja meitä kuunnellaan ja kunnioitetaan.”** (maahan muuttanut nuori, Mahis-projekti)

Nuoret kokivat merkittäväksi myös sen, että heillä oli toimintaan osallistuessaan aidosti valtaa vaikuttaa toimintaan ja osallistua ryhmän sisäiseen päätöksentekoon. Asiat pyrittiin käymään ryhmissä läpi niin monta kertaa, että kaikki varmasti ymmärsivät mistä puhutaan ja mistä päätetään. Isossa ryhmässä opittiin myös monenlaisia sekä projekteissa että yhteiskunnassa yleensäkin hyödyllisiä taitoja.

**”Se on saanut minut tuntemaan, koska siellä kysytään mielipiteitä, ehdotuksia ja se antaa semmosen fiiliksen, että tuntuu etten ole enää suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolella”**

(maahan muuttanut nuori, teatteriryhmä)

**”Ryhmässä toimiessamme olemme oppineet sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja, neuvottelutaitoja. Olemme iso ryhmä, jossa olemme oppineet kompromissien tekoa ja päättämään yhteisistä asioista.”**

(Solidaarisuusprojektiin osallistuneet nuoret projektin raportissa)

Monessa Mahis-ryhmässä nuoret pääsivät ensimmäistä kertaa kokeilemaan uusia asioita, joista osa oli monelle hieman jännittäviäkin. Yhteiset elämykset, toisilta saatu tuki ja kannustus koettiin tärkeinä. Nuoret saivat lisää itsetuntemusta ja lisäsivät itsetuntemustaan, oppivat omista vahvuuksistaan ja löysivät itsestään yllättävää potentiaalia. Moni sai itsensä ylittämisen kokemuksia ja sitä kautta saadun pystyvyyden kokemuksen koettiin siirtyvän muillekin elämänalueille.

**”Nyt katson kaikkea niin kuin mikään ei olisi mahdotonta!”**

(maahan muuttanut nuori, Mahis-projekti)

Osallisuuden kannalta keskeistä on ryhmään kuulumisen kokemus ja merkityksellisyyden kokemus. Saadun palautteen perusteella hankkeen aikana onnistuttiin luomaan monta tilannetta, jossa joukko maahan muuttaneita ja suomalaisia nuoria koki hyviä hetkiä yhdessä; vietettiin kiva ilta yhdessä, vitsailtiin, naurettiin, ehkä jaettiin vähän omia huoliakin toisten kanssa, saatiin toisilta tukea. Toiminnassa mukana oleminen vaikutti positiivisesti monen nuorten mielialaan, lisäsi heidän hyvinvointiaan ja antoi energiaa.

**”Se vaikuttanut paljon positiivinen mun elämään. Esim aina naurattaa ja aika meni hyvin joka kerta, aika ei ole riitä.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraisa -toiminta)



**”Koska koronan takia oli paljon yksi olo tää ryhmä on auttanut siihen yksin olon ja vielä stressin kanssa auttanut.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)

**”Aina kun olin ollut teidän kanssa minulla tuli hyvä olo. Ja saanut teistä tosi hyvä energia.”**

(maahan muuttanut nuori, Vuoroin vieraissa -toiminta)”

Myös ryhmiä ohjanneiden maahan muuttaneiden osallisuuden kokemusta mitattiin kysymällä samoja osallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Nuorista 4 ohjasi Mahis-ryhmää ja 5 Vuoroin vieraissa -ryhmää. Kaikki hankkeessa toimintaa ohjanneet nuoret olivat ensin itse olleet jossain ryhmässä mukana ja sen jälkeen halusivat itse vetää ryhmää. Osa ohjasi ryhmää usean kerran, mikä kertoo nuorten vahvasti sitoutumisesta toimintaan. Vastaukset annettiin asteikolla 1 eri mieltä – 5 samaa mieltä. Kyselylomakkeilla saatiin 17 vastausta projekteja ohjanneilta muuttaneilta nuorilta.

VÄITTÄMÄ	VASTAUSTEN KESKIVARVO
Ryhmä on minulle tärkeä ryhmä	5
Minusta tuntuu, että olen tärkeä osa ryhmää	4,6
Se mitä teen ryhmässä on tärkeää ja merkityksellistä	4,9
Minulla on ollut mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan	4,9
Koen, että ryhmän toiminnasta on hyötyä tai apua toisille ihmisille	4,8
Ryhmän ohjaaminen on saanut minut tuntemaan olevani osa suomalaista yhteiskuntaa	4,4

Ryhmiä ja projekteja ohjanneet nuoret olivat myös oppineet monenlaisia toiminnan ja ryhmän ohjaamiseen sekä projektin hallintaan liittyviä taitoja, joista on varmasti hyötyä tulevaisuudessa.

**”Olen oppinut otan vastaan vastuuta ja suunnitella meidän ohjelmat sopivalla ajalla että kaikki pääse mukaan. Opin tekemään budjettia ja seuraamaan budjetissa pysymistä.”**

(Mahis-ohjaaja)

## 8. HANKKEESSA OPITTUA

Hankkeen aikana on tullut paljon opittua kohtaamisesta, luontevan kanssakäymisen tärkeydestä, aidosta kiinnostuksesta toimintaan tulevien tilanteista, sekä työntekijän annettavan ajan määrän tärkeydestä. Hankkeessa työntekijöillä on ollut mahdollisuus panostaa laatuun, kun on ollut riittävästi kiireetöntä työaika käyttää tutustumiseen, keskusteluihin, osallistujien oivalluksien kuulemiseen ja toiveisiin vastaaminen.

Luonnollisesti haasteitakin on ollut hankkeen aikana. Vuoden 2020 alkanut maailmanlaajuinen pandemia ja siihen liittyvät rajoitukset koettelivat sekä työntekijöiden, että osallistujien kekseliäisyyttä ja sinnikkyyttä. Tästä huolimatta, hankkeen toimintoihin löytyi sekä suomalaisia vapaaehtoisia, että maahan muuttaneita nuoria osallistujia.

Haastavaksi on myös osoittautunut suomalaisten osallistujien löytäminen. Maahan muuttaneita osallistujia on helppo löytää, on olemassa tiedotuskanavia, jota pitkin tieto maahan muuttaneille kulkee puolin ja toisin nopeasti ja osallistujia on löytynyt helposti.

Suomalaisia perheitä ajatellen ei ole vielä olemassa sellaisia yleisiä, kaikkia perheitä tavoittavia tiedotukseen tarkoitettuja kanavia. Tämä hidastaa tiedon kulkua mahdollisille toiminnasta kiinnostuneille, sillä toiminnasta mahdollisesti kiinnostuneet joutuvat itsenäisesti etsimään tietoa ja moni henkilö, joka saattaisi kiinnostua toiminnasta, jos kuulisi siitä tiedotuskanavia pitkin ei tavoiteta.

Kaksisuuntaista kotoutumista ajatellen tarvitaan tiedotuskanavien kehittämistä suomalaisille päin ja kattavampaa panostusta vastaanottavaisuuden tarpeen ymmärtämiseen.

DOMINO-hankkeen Kummiperhetoimintaan on löytynyt osallistujia Jyväskylän lisäksi myös maakunnasta. Moni on kuullut toiminnasta kaveriltaan, nähnyt mainoksen Jyväskylän kaupungin tapahtumakalenterista, tai löytänyt tiensä Vapaaehtoistyö.fi sivujen kautta.

Kaveritoimintaan suomalaiset osallistujat ovat löytyneet mm. erilaisten tapahtumien ja oppilaitosten kautta (erityisesti yliopisto ja ammattikorkeakoulu).

Toiminnassamme olemme kiinnittäneet erityistä huomiota nuoren elämän taitekohtiin, esim. opinnoissa ja itsenäiseen asumiseen siirtymisen vaiheissa.



## Mitä kummiperhetoiminnassa opittiin

Kummiperhetoiminnassa on näkynyt erityisen selkeästi globalisoituvan maailman poliittisten ja yhteiskunnallisten mullistusten suoranainen vaikutus nuorten elämään, heidän henkilökohtaisiin mahdollisuuksiin, jaksamiseen ja mielenrauhaan.

Vuonna 2015 pakolaiskriisi toi Suomeen yli 30 000 turvapaikanhakijaa, erityisesti Lähi-Idästä. Ukrainan sodan myötä tilapäistä suojelua saaneiden määrä Suomessa on 45 000, joiden lisäksi on EU:n ulkopuolelta tulleet turvapaikanhakijat.

Jatkuvien kriisien tulva on vaikuttanut suomalaiseen yhteiskuntaan, tuoden mukanaan haasteita, mutta myös vielä toistaiseksi pinnan alla kyteviä mahdollisuuksiakin. Kummiperhetoiminnassa keskeisimpiä oivalluksia työntekijälle, on ollut nähdä miten vielä verrattain harva suomalainen tiedostaa muuttuvan yhteiskunnan asettamat velvollisuudet yksilölle huomata muukalainen, ymmärtää maahan muuttajien yksilölliset erot ja pysyä avoimena ja ystävällisenä uusille suomalaisille.

Hankkeen aikana työntekijän kokemus kohderyhmän nuorista lisääntyi ja ohjauksellinen kyky kehittyi, jolloin pystyi paremmin tunnistamaan milloin kielen oppimisen hitaus johtui harjoittelun puutteesta ja milloin ylikuormittuneisuudesta, traumasta tai vaikka harjoittelu mahdollisuuksien puuttumisesta. Monessa käänteessä oli selvää, että monet ongelmat on ratkaistavissa nostamalla ja laajentamalla suomalaisten omaa osallisuutta kotoutumisen kentällä.

Jatkossakin tulee olemaan tärkeää tarjota tukiverkostoa maahan muuttaneille, erityisesti sellaisille yksilöille, joiden tilanne on monikerroksellisesti hauras.

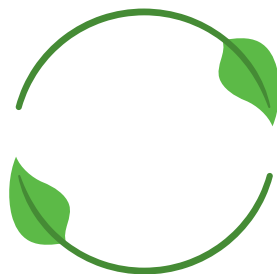
On monia asioita, jotka kuormittavat maahan muuttaneita, josta mediassa jatkuvasti nostetut omien maiden tai alueiden konfliktit ovat yksi merkittävä tekijä:

”Minua ahdisti niin paljon, kun kuulin Afganistanista, en voinut tehdä mitään. Katsoin vaan koko ajan uutisia ja makasin ja odotin. Nyt on vähän parempi olo. Mitä voi tehdä? Ei auta, pitää vain mennä eteenpäin”

”tulen surulliseksi, kun mietin omaa perhettä kotimaassa.”

On hyvä muistaa, että median tyylit nostamissaan aiheissa vaikuttavat myös valtaväestön mielikuviin maailman tilanteesta, sen eri kulttuureista, uskonnoista, maista ja viime kädessä niiden ihmisistä. Nuorilla oli hetkiä, jolloin oli erityisen vaikeaa olla esim. Afganistanista. Paluu kotimaahan oli mahdotonta Talibanin vallankumouksen jälkeen (2022), mutta Suomeenkaan heitä ei haluta huolia. Yksi nuori kysyi ”minne minun pitäisi mennä?”.

Toivon, että kiihtyvistä vastakkainasettelun keskusteluista huolimatta, kykymme ja halumme huolehtia inhimillisesti toinen toisistamme kasvaisi ja laajenisi tulevina vuosina.



## Mitä ystävöimintää kehittäessä opittiin?

Hankkeen tavoitteena oli lisätä vuorovaikutusta maahan muuttaneiden ja kantasuomalaisen nuorten välillä sekä helpottaa tutustumista ja ystävystymistä. Hankkeen jälkeen onkin hyvä pohtia, millaisessa nuorille suunnatussa toiminnassa nämä tavoitteet parhaiten toteutuvat ja mitä olisi hyvä huomioida järjestettäessä toimintaa, jolla tavoitellaan eri kulttuureista tulevien nuorten tutustumista ja ystävystymistä.

### **Toiminnan tavoitteiden selkeä artikulointi ja niistä keskustelu nuorten kanssa:**

Etsiydymme helposti kanssamme samankaltaisten ihmisten seuraan - ihmisten, joilla on samanlaiset arvot ja elämäntavat kuin meillä. Jotta meissä syntyisi halu laajentaa ystäväpiiriämme käsittämään monenlaisia ihmisiä, meidän tulisi ymmärtää, miksi se olisi hyödyllistä. Nähdessämme, kuinka erilaisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa olemisen rikastuttaa omaa elämäämme ja on samalla hyvin tärkeä, konkreettinen teko rauhan edistämiseksi, meissä usein syntyy motivaatio laajentaa ystäväpiiriämme edelleen. Silloin vaikeus ei haittaa. Alamme myös suhtautua eroihin meidän ja muiden välillä kompastuskivien sijaan ponnahduslautoina: juuri näistä eroista ihmisten välillä saavat yleensä alkunsa kiinnostavat keskustelut, jotka auttavat meitä ymmärtämään syvemmin sekä itseämme että muita ihmisiä. Tällaisen ymmärryksen herääminen lisää merkityksellisyyden kokemusta toimintaan osallistuttaessa ja edistää nuorten sitoutumista toimintaan.

**Yhteinen tekeminen:** Koska toiminnassa on mukana nuoria, joiden suomen kielen taitotaso vaihtelee, on tärkeää sisällyttää tapaamisiin paljon sellaista tekemistä, johon ihmiset pääsevät mukaan vaikka kielitaito olisi vasta kehittymässä. Mikä tahansa tekeminen tietysti käy, jos aikaa käytetään riittävästi siihen, että kaikki ymmärtävät mitä tehdään. Jos ryhmässä innostutaan ajatuksesta, on hauska myös kokeilla sitä, että jokainen saa opettaa muille jotain tai olla vuorollaan tekemisen "asiantuntija".

Projekteissa huomattiin, että on hyödyllistä auttaa suomalaisia nuoria näkemään, miksi on arvokasta panostaa siihen, että kaikki pääsevät aidosti osallistumaan, ja että projekti on innostava kaikille. Onko tehokkuus, villien ideoiden toteuttaminen ja projektin lopputulos tärkeämpää kuin se, että kaikki kokevat projektin omakseen? Ryhmän kanssa voidaan yhdessä miettiä, millaisin konkreettisin keinoin ja millaisessa ilmapiirissä kaikki pysyvät suunnittelussa mukana. Ehkäpä hyödyllisiä voivat olla myös esimerkiksi erilaiset simulaatiot tai leikit, joissa suomalaiset nuoret saavat kokemusta siitä, miltä tuntuu, kun ympärillä puhutaan vierasta kieltä?

Monikulttuurista kaveritoimintaa kehittäessä heräsi monesti ajatus, että voisimme myös laajentaa ajatteluamme siitä, mitä ystävyys on ja miltä ystävyys näyttää. Tietysti haluamme, että meillä on ystävyyssuhteissamme helppoa ja rentoa. Emme halua, että toisen kanssa oleminen vaatii meiltä liikaa ponnistelua. Joskus myös kaipaamme ystäviltä sitä, että heidän kanssaan pääsee käymään syvällisiä keskusteluja itselle tärkeistä aiheista. Ehkä näistä syistä usein hakeudumme sellaisten ihmisten seuraan, jotka puhuvat kanssamme samaa kieltä? Mahtuisiko omaan ystäväpiiriin kuitenkin myös muutama sellainen ystävä, jonka kanssa pelata sulkapalloa tai käydä uimahallissa? Voisiko sellaisen ystävän kanssa yhdessäoloa rakentaa ihan tietoisesti erilaisen tekemisen ympärille? Yhteyttä ja yhdessä olemisen riemua kun voi kokea niin monessa eri tilanteessa.

**Mahdollisimman “luonnollinen” toiminta “luonnollisessa” ympäristössä:** Hankkeessa pyrittiin tukemaan mahdollisimman orgaanisesti syntyvää ja osallistujien aloitteiden innoittamaa toimintaa, jossa ohjaajan rooli oli lähinnä toimia toiminnan mahdollistajana (organisointi, resurssit) sekä havainnoida ryhmän ilmapiiriä ja tarvittaessa auttaa yksittäisiä ryhmän jäseniä mukaan tekemiseen tai keskusteluun. Ajatuksena oli, että pyritään luomaan sellaisia sosiaalisia tilanteita, jotka ovat kaveriporukoille tai ystäville tyypillisiä. Tällainen lähestymistapa toiminnan järjestämiseen tuntui toimivan otollisena maaperänä ystävyyssuhteiden syntymiselle.

**Avoin keskustelu ja utelias asenne:** Hankkeen aikana tuli eteen tilanteita, joissa eri kulttuureista tulevien ihmisten aikakäsitykset tai tapa olla vuorovaikutuksessa (avoimuus, huumorintaju) poikkesivat toisistaan. Nämä ovat juuri niitä kohtia, joissa meidän pitäisi olla tarkkana: Sen sijaan, että ajattelemme toisen olevan arvomaailmaltaan tai tavaltaan hoitaa ystävyysuhdetta liian erilainen, voisimmeko hetkeksi pysähtyä ja koettaa ilmaista jotain toiselle meissä heräävistä ajatuksista ja tunteista?

Toiselle voi lempeästi kertoa, jos suhteessa tai vuorovaikutuksessa on jotain sellaista, joka ei tunnu itsestä hyvältä. Samalla voi mainita, että asian nostaa esille, koska ei halua sen nousevan esteeksi ystävyysmuodostumiselle tai jatkumiselle. Tuntuu, että ihmissuhteissa - niin samasta kuin toisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa - liian usein luovutamme sen sijaan, että rohkeasti kertoisimme toisille tarpeistamme ja toiveistamme.

Hankkeessa mukana olevien nuorten avoin ja utelias, mutta silti toista kunnioittava tapa kysellä ja keskustella monenlaisista kulttuuriin liittyvistä arkaluontoisistakin asioista teki hanketyöntekijään suuren vaikutuksen. Omista ennakkoluuloista tietoisiksi tuleminen ja "oman kuplan" ulkopuolelle astuminen, kuten eräs nuori kaveritoimintaan osallistumista kuvaili, on usein hyvin palkitsevaa. Teemme itsellemme suuren palveluksen heittäytyessämme rohkeasti vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa ja antaessamme heidän auttaa meitä ennakkoluulojemme murtamisessa. Nämä ovat niitä konkreettisia tekoja, joita jokainen meistä voi tehdä kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämiseksi.

On myös mahdollista nähdä kaksisuuntaisen kotoutumisen suuremmassa kontekstissa; se on osa rauhan prosessin rakentamista. Tutustumalla, oppimalla, ja nostamalla kyvykkyyttämme käydä sekä rakentavia että innostavia keskusteluja voi johtaa parhaimmillaan vahvoihin ystävyysverkkoihin, joka suojelee meitä ja yhteiskuntaa vieraantuneisuuden ja vastakkainasettelun haitallisilta vaikutuksilta.